

KIRKEGÅRDEN

April 2020

40. årgang

2

klassisk og moderne
indretning på kirkegården

kantsætning og armering
af udearealer...

affaldssortering med bl.a.
BIKAB

LANDSKAB

PARK & BYRUM

TLF: 7023 2999

WWW.G9.DK

INDHOLD

s. 04	Danskernes død i forandring - Følger folkekirken med
s. 08	Kirkegårdenes skæbne
s. 10	Situationen på krematorierne
s. 12	Kirkegårdskonferencen 2020
s. 18	Kirkegårdens personale og danskernes dødkultur - Roller og perspektiver
s. 20	Årsmøde 2020 for DKL og FDK
s. 24	Hvad skal vi bruge kirkegårdene til
s. 26	Praktik som Kirkegårdsleder
s. 28	Kirkegårdsmessen på Mors
s. 30	Renovering af Tønder Kirkegårdskapel
s. 32	Kompetenceudvikling - til gavn for den enkelte eller arbejdspladsen
s. 34	Personlige mål er vejen til større arbejdsglæde
s. 38	Det grønne hjørne – Vinteren kan byde på spændende planteoplevelser
s. 42	Profil – Kasper Foldager
s. 48	Kort nyt
s. 50	Kalender

FORSIDE

En overgang så det ud til, at julen kunne komme til at vare til efter påske på kirkegårdene. For at begrænse udbredelsen af coronavirus, blev alle offentligt ansatte, der ikke udfører kritiske funktioner, sendt hjem i 14 dage med virkning fra d. 13. marts. Dette påbud gjaldt også ansatte på kirkegårdene, og var grandækningen ikke blevet fjernet, så måtte den blive liggende, til det igen blev muligt at genoptage arbejdet. Den 23. marts blev hjemsendelsen af de offentligt ansatte forlænget til efter påske, men der blev samtidig åbnet op for, at visse personalegrupper kunne genoptage arbejdet, hvis det foregik udendørs og kunne ske uden nævneværdig menneskelig kontakt og at sundhedsmyndighedernes øvrige retningslinjer følges. Foto: Jørn Skov.

Redaktør:

Tommy Christensen
Mail: redaktion@danskekirkegaarde.dk
Tlf.: 20 41 61 86

Christian Høybye Hougaard
Gjellerup Kirkegård
E-mail: chha@km.dk

Anonncesalg

Tommy Nilsson, Hvidovre Kirkegårde
Mail: tn@fkih.dk
Tlf. 23 45 35 56

Redaktion:

Anders Beck Larsen
Nyborg Kirkegårde
E-mail: anders@nyborg-kirkegaarde.dk

Hanne Ertbølle Gerken
Ribe Kirkegårde
Mail: hg@ribekirkegaard.dk

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1
9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Annee Katrine Bonde
Sønderholm Kirkegård
Mail: sonderholm_kirke@mail.dk

Jens Dejgaard Jensen
Silkeborg Kirkegårde og Krematorium
Mail: jdj@skk.dk

Layout og tryk:

Jello ApS
Tlf. 3145 0050
E-mail: da@jello.dk

Jørn Skov
Tønder Kirkegård
Mail: tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Redaktionelt stof og annoncer til 'KIRKEGÅRDEN' nr. 3, 2020 sendes til redaktion@danskekirkegaarde.dk senest d. 20. maj 2020. Artiklernes indhold er ikke nødvendigvis et udtryk for Redaktionens, FDK's eller DKL's holdning.

DANSKERNES DØD I FORANDRING – FØLGER FOLKEKIRKEN MED?

Af Tommy Christensen, redaktion@danskekirkegaarde.dk

Foto: Jens Dejgaard Jensen

”Det kræver omtanke og tid at gøre det så fint og rigtigt som muligt, for man dør kun denne ene gang.” Kirkeminister Joy Mogensen mener at der gøres en god indsats i folkekirken for at følge med, når der tales om danskernes død i forandring: Man er omstillingsparate uden at glemme det væsentlige.

Den 24. februar afholdt landets biskopper en konference med fokus på folkekirken og dens kirkegårde, og den service der tilbydes i forbindelse med danskernes død og begravelse.

Det ypperste af det folkekirkelige system var stort set samlet til denne konference i Aarhus Domkirkes Sognegård, til en spændende og indholdsrig dag. Den danske Folkekirke forvalter langt de fleste begravelser i Danmark. I en tid hvor

der sker en folkelig ny-orientering i forhold til synet på død og begravelse, er det vigtigt at vi som Folkekirke følger med og søger at blive klogere på de nye tendenser, og samtidigt reflekterer over det ansvar, vi har som ritualforvaltere, sjælørgere og øverste tilsynsførende for de fleste af landets kirkegårde. Med udgangspunkt i ny viden skulle konferencen belyse i hvilket omfang folkekirken stadig er det sted danskerne søger hen ved dødsfald, og hvad det er, der møder dem der. Konferencens oplæg danner grundlag for

en debat om, hvad vi danskere skal mødes af i fremtiden, en debat som man håber at deltagerne vil tage med videre.

Kirkeminister og repræsentanter fra kirkeministeriet, landets biskopper og stiftskontorchefer, provster og konsulenter, eksperter, foreningsformænd og dygtige indlægs- holder af forskellige slags var samlet her, denne indholds- rige og givtige dag.

Kirkeminister Joy Mogensen

Biskop Henrik Wigh-Poulsen fra Aarhus stift bød velkom- men og overlod ordet til en velopløst kirkeminister, Joy Mogensen, som takkede arrangørerne af konferencen for at man kunne mødes i dette forum til et lærerigt semi- nar. I sin forberedelse af at skulle åbne denne konference kom ministeren til at tænke på en lille bog, men med en storslået titel, nemlig "Kunsten at leve og ikke kæmpe en kamp". Man skal huske at leve uden at livet bliver en kamp, fortsatte ministeren og direkte overført kunne hendes indspark til deltagerne på denne dag være "kun- sten at dø og ikke kæmpe en kamp". Dermed ikke sagt at man ikke skal kæmpe hvis man er livstruet, både den døende og de pårørende, men hvordan kan folkekirken understøtte "kunsten at dø og ikke kæmpe en kamp"? Det mente ministeren kunne være et af de store spørgsmål til dagens debattører og paneler. Der er ikke et nemt svar på dette; at dø er ofte et fællesanliggende, ikke mindst i de små samfund. Man skal huske at leve livet hver for sig og sammen og man hjælpes ad i svære stunder. Ministeren syntes at der er rigtig megen hjælp at hente i dagens sam- fund i forhold til kunsten at dø. Vi har dygtige mennesker som kan hjælpe og trøste den døende i den svære stund, både fagligt professionelt, og /eller den frivillige som blot lytter til eller nørkler sammen med den syge og døende. Ministeren mener at der gøres en god indsats i folkekir- ken for at følge med, når der tales om danskernes død i forandring: Man er omstillingsparate uden at glemme det væsentlige. Der ligger et utroligt stort ansvar i at skulle forvalte noget så altoverskyggende som døden, på den smukkeste og nænsomste måde. Kirkens medarbejdere hjælper de pårørende med at bære deres sorg, hvilket kan være en svær øvelse og det er her udfordringen ligger: Det kræver omtanke og tid at gøre det så fint og rigtigt som muligt, for man dør kun denne ene gang. Med dette ud- drag af en smuk og god tale af Kirkeminister Joy Mogen- sen, gik man over til dagens program.

Panel 1: Hører Folkekirken stadig med ved død og begra- velse for danskerne?

Danskernes brug af folkekirken ved død og begravelse:
Ulla Schmidt, dr.theol., professor MSO i praktisk teologi

ved Aarhus Universitet

Folks tilknytningsgrad til folkekirken har stor indflydelse på deltagelse i begravelse og bisættelser. Er man medlem eller ikke medlem gør en forskel. En spørgeskemaunders- søgelse blandt 2000 personer har vist at der er forskellige ting der spiller ind, i både måden, engagement og antal deltagere ved bisættelser og begravelse. Alder på afdøde har også stor indflydelse på deltagelse og hyppigheden af f.eks. gravstedsbesøg. Indlægget kom godt omkring vores brug af kirke og kirkegård, nyt kommer til men begrebet "plejer" lever ret godt videre.

Begravelsen som tilknytningspunkt mellem folk og kirke:

Kirstine Helboe Johansen, ph.d., lektor i praktisk teologi ved Aarhus Universitet

En undersøgelse, hvor indlægsholder har deltaget i 21 begravelse/bisættelser, danner grundlag for indlægget. "At gøre familien" er et begreb som man oplever ved bisættelse og begravelse, at være tæt på afdøde. Man sætter sig ikke på de forreste bænke i kirken, med mindre man er nærmeste familie og man får ikke udleveret en personlig blomst til anbringelse på kisten hvis man ikke er nær pårørende. Man kan sige at begrebet "at gøre familie" deler menigheden. Ikke en bevidst deling, for det ligger i ryggraden/opdragelsen at finde sin plads ved sådanne handlinger.

Udtryksformer ved den enkelte handling, i form af mu- sikvalg, blomster eller genstande, kan fortælle meget og bringe afdøde tilstede.

Efterlades kisten, eller bæres der ud til rustvogn, er der billeder af afdøde ved kisten eller en tegning fra barnebar- net, jo der er forskellighed og megen symbolik i forbin- delse med bisættelse og begravelse. Den personlige tale til afdøde giver "samskabelse" og mening med det hele.

Panel 2: Folkekirkenes sorgindsats, hvordan ser den ud og hvor skal vi hen?

Sjælesorg ved begravelses- og bisættelsessamtaler:
Christine Tind Johannesen-Henry, ph.d., lektor i sjælesorg ved Folkekirkenes Uddannelses- og Videnscenter

Samtalen imellem præst og pårørende i forbindelse med bisættelser og begravelse er meget vigtig og samtidig en meget stor del af præstens arbejde. At udvikle en model for samtale og sjælesorg som indeholder nærvær, følelser og tro er en udfordring. Indlægsholder har fået lov til at være en flue på væggen ved begravelsessamtaler og ef- terfølgende arbejdet med "den gode begravelsessamtale" med nærvær og gudsnærvær. Præstens strategi og samtale med de pårørende danner grundlag for talen til og over afdøde.

Det ypperste af det folkekirkelige system var stort set samlet til denne konference i Aarhus Domkirkes Sognegård, hvor der var fokus på folkekirken og dens kirkegårde, og den service der tilbydes i forbindelse med danskernes død og begravelse.

Folkekirkens brede sorgindsats, status og fremtid:

Christian Juul Busch, cand.theol., sygehuspræst ved Rigshospitalet

Der er sorg inde over det meste og som sådant fylder det meget i præstens virke, dette gælder dog ikke babysal-mesang. Sorg sælger, kommercialiseres, man kan købe piller for alle typer af sorg og der er sørgende nok til alle. Det er vigtigt at vi udvikler os i forhold til begrebet sorg og sorgarbejde, at finde den seriøse tilgang til emnet da det netop er der man gerne vil gøre det rigtige og gøre en forskel.

Kirkegården som en del af Folkekirkens sorgindsats:

Anne Kjærsgaard, ph.d., postdoc ved Radboud Universitet og teologisk konsulent i Ribe Stift

Gravstedets og kirkegårdens betydning i fremtiden har stor betydning for udviklingen på området. Gravsted og kirkegård knytter bånd imellem levende og døde. At man er død i biologisk forstand betyder ikke at man ikke er levende i folks bevidsthed. Kirkegården er de dødes sted, men det er også stedet hvor de levende mindes og samtaler med de døde og hinanden. På kirkegården kan man noget som man ikke gerne gør i andre offentlige rum,

nemlig vise følelser og græde. Husk balancen imellem park og kirkegård – ”Hvorfor ikke styrke kirkegårdens funktion i stedet for at tilføje den andre funktioner?”, var Anne Kjærsgaards slutreplik.

Panel 3: Kan Folkekirken blive mere synlig for danskerne ved død og begravelse?

Folkekirken set fra bedemandens stol:

Knud Larsen, landsformand for brancheforeningen Danske Bedemænd

Indlægsholder talte om udviklingen i England, hvor det ofte er en ceremonileder der står for begravelsen/bisættelsen; ikke en præst, ikke kirken. Kan det ske herhjemme? Indlægsholder mener det ikke, han mener at den danske præstestand er stærk og skaber struktur i kriser. Tendensen med lukning af kapeller, ikke mindst de små sygehuskapeller har givet problemer med kølefaciliteter på landsplan, der skal til tider køres rigtig langt i rustvogn med de døde. Hvis folkekirken ikke leverer, tager bedemandsbranchen over, man skal ikke lagt væk for at finde huse ejet af privatpersoner/bedemænd som kan levere hele pakken: Kapel, kølerum, krematorium, og kirkekaffe.

Mødet med Folkekirken på kirkegården:

Marie Vejrup Nielsen, ph.d., lektor i religionsvidenskab ved Aarhus Universitet

Indlægsholder har besøgt mange kirkegårde og kirkegårdsansatte, for at få indsigt i kirkegårdens rolle i synliggørelsen af folkekirkens service i forbindelse med død og begravelse. Hun kunne berette at det står endog meget godt til med servicen på den danske kirkegård og at hun har spottet flere gode steder, hun kunne tænke sig at blive stedt til hvile når den tid oprinder. Det er vigtigt at besøge kirkegården ved udvælgelsen af gravsted og ikke nødvendigvis overlade dette til f.eks. bedemand eller pr. telefon. Derved kan man, ved selvsyn og god vejledning fra den stedlige graver, finde den rigtige placering. Det hjælper jo ikke noget, hvis den rigtige placering er forkert. Nej ring til graveren og lav en aftale, han/hun vil i de fleste tilfælde sige "vi mødes ved porten". Graveren behøver ikke at skifte tøj ved f.eks. en urnenedsættelse, man må godt kunne genkende graveren, det vigtige er graverens gøren og laden og hvad der bliver sagt og gjort. Indlægsholderen kunne også lide den graver, der holdt fast ifølge vedtægter: En aftale er en aftale, ingen rod her tak. Det fortæller lidt om værdien af en velgennemtænkt og velformuleret vedtægt. Graveren servicerer igennem det grønne og han lægger gerne øre til hel almindelige dagligdags ting, så jo, det ser ikke så ringe ud med servicen på den danske kirkegård.

Hvad kan Folkekirken lære af dåbsprojektet i forhold til død og begravelse:

Karen Marie Leth-Nissen, ph.d, postdoc ved Københavns Universitet og teologisk konsulent i Lolland Falsters Stift Dåbsritualet er gammel tradition og navngivningsritual hvor barnet indlemmes i den kristne kirke/menighed. Denne gamle tradition vakler og er lidt i opløsning, ligesom traditionen med at familiens samlende punkt ofte kunne være familiegravstedet. Det er ikke mere en selvfølge at der medvirker en præst ved begravelse/bisættelse og det er ikke kun præster der kan holde en tale; folk gør selv. Der er forskel rent geografisk med intensiteten af denne selvhjulpethed. Et eksempel er Lolland Falsters begravelsesceremonier Aps, hvor bedemandsforretningen leverer det hele i forhold til begravelse og bisættelse.

Konklusion:

Dette referat er meget små udpluk af mange rigtig gode indlæg, blot for at læseren kan få en fornemmelse af mødets intensitet og indhold.

Det er dejligt at se, at folkekirken har kørt det tunge skyts i stilling i vores fælles bestræbelser på at fastholde medlemstallet og overbevise om at vi, folkekirken, stadig har en attraktiv og unik service at tilbyde i forbindelse med danskernes død og begravelse. ■

Z540R Zero-Turn Plænetraktor

God førerkomfort, Stor klippepræcision
Vender på en tallerken

STAMA

24V Mini EL

Knækstyret lille model og med vendbar førerplatform

Vi ses på

Mød os på
Stand 68

5. - 7. JUNI 2020

**A/S HAVDRUP
MASKINFORRETNING**

Salbjergvej 4 - 4622 Havdrup - Tlf. 46 18 55 44

Se mere på www.havdrup-maskinforretning.dk

NYT FRA FDK'S FORMAND

KIRKEGÅRDENES SKÆBNE

Af Jens Zorn Thorsen, jzt@vejle-kirkegårde.dk
Formand for FDK

Tiderne kan hurtigt skifte og blive til en ekstra udfordring i vores hverdag. Det oplever vi nu under Covid-19 krisen, hvor vi er afskåret fra at udføre vores arbejde på sædvanlig vis. Nogle arbejder hjemmefra, er på tilkaldsvagt, følger usædvanligt meget mere med i nyhedsstrømmen og ikke mindst bruger tiden på at kommunikere, informere, koordinere og tilrettelægge fremtidige scenarier i en verden, som vi endnu ikke har viden nok til at

forudse udviklingen af.

”Sammen holder vi afstand” til hinanden, sammen tager vi en dag ad gangen og sammen hjælper vi hinanden med de evner og opgaver vi hver især har, fordi vi også skal mødes på den anden side af krisen og kunne se hinanden i øjnene, og styrket på erfaringer, kunne indhente efterslæbet på arbejdspladsen, i netværket og på det personlige plan.

Konsekvensen for kirkegårdene, for kunderne, for brugerne og for de mange gravere, gartnere, kirkegårdsassistenter, kirkegårdsledere og administrationschefer er til at føle på. Alle er udfordret i at træffe valg, som vi aldrig før har tænkt over nogen sinde skulle træffes. Processen frem til at træffe de nødvendige valg, er lige nu lang, vanskelig, ulidelig og bekostelig. Alene tanken om ikke udplantede, visne stedmoderplanter og en skov af ukrudt var ikke til at bære. Men hvis det var det vi måtte give afsavn på, for fællesskabets vel, overlever vi sandsynligvis den tilstand, men ikke uden varige omkostninger. Opgaver er på standby indtil videre og der vil komme nye. Nogle har travlt nu og alle får travlt senere.

Os der passer på kirkegårdene og kirkegårds-kulturen er lærenemme og omstillingsparate og vi fylder allerede nu værkstøjskassen med nye ideer, der fremover skal få os igennem lignende kriser og udfordringer, som kræver resolut og decisiv handling. Lad os huske at kommunikere tydeligt og henvendt til modtagerne på alle niveauer i organisationen og gerne én gang for meget end for lidt. Alle er nu konstant på vagt for det næste der kommer og spændt på om den nationale strategi virker, så vi kan

komme ud og på plads igen, og få driften af kirkegårdene i gang under agtpågivenhed til situationen, inden skaderne bliver for omfattende.

Det er et håb at den nationale ledelse, kirkegårdenes politiske ledelse, statsadministrationen og de faglige organisationer, sammen får blik for tiden og behovene efter krisen og ikke kun den akutte og livsnødvendige prioritering og regelgivning som skal forhindre en eskalering af Covid-19. Da det også handler om at værne om de værdier kirkegårdene har og den værdi kirkegårdene er for samfundet. Sammenlignet med kirker, krematorier, kapeller, menighedshuse og andre bygninger, er kirkegårdenes værdier skrøbelige og kræver tilsyn for ikke at miste den kultur der er skabt gennem generationer og som er kendetegnet ved intensiv pleje af kirkegårdenes beplantninger. Beplantninger og anlæg som er rammen om det fællesskab vi som levende og døde sætter pris på. Alle i organisationerne gør deres bedste lige nu og vi støtter hinanden i det. Vi støtter også dem der træffer de tunge valg dagligt. Vi ved at nogle er bange og andre er utålmodige og jeg ønsker alle held og lykke til at komme igennem krisen med sund fornuft og optimisme. ■

DS - Gravstenssikring

- Danske fagfolk med kendskab til kirkegårdene
- Indgående indsigt i arbejdsmiljøregler
- Tilbudsgivning
- Billeddokumentation af alle projekter
- Gennemprøvede løsninger
- Kvalitetskontrol

Danske
Stenhuggerier
minder & mennesker

Tlf. 70 250 650

E-mail: sikring@stenhuggeri-as.dk

www.danske-stenhuggerier.dk

NYT FRA DKL'S FORMAND

SITUATIONEN PÅ KREMATORIERNE

Tom Olsen, tomo@km.dk
Formand for DKL

I øjeblikket er der tilstrækkeligt med kapacitet og personale på de danske krematorier. Men vi må håbe på, at det ikke går så galt, at det bliver nødvendigt at mobilisere reserven, som fx pensionerede krematoriearbejdere. Billedet er fra Stade i Tyskland. Foto: Tommy Christensen.

Dette indlæg er skrevet midt i myndighedernes nedlukningsperiode, der varer til efter påske.

Frygten på krematorierne er, at den kedelige virus rammer vores personale, og at vi ikke er i stand til at udføre vores arbejde. Alle krematorierne har udstukket retningslinjer i forhold til vores normale samarbejdspartnere, som alle handler om at begrænse smitten og at vi alle passer på hinanden.

Det har betydet at ingen medarbejdere behøver at komme i kontakt med bedemændene. Lukning for udlevering af urner, fremvisninger m.m. i forhold til de pårørende, har midlertidigt lukket for denne kontakt. Kommer der leverandører, er det efter aftale og på vilkår af at de holder afstand. Alle arrangementer i form af rundvisninger m.m. er stoppet midlertidigt. Urnenedsættelser er også udskudt mange steder.

Vi har også været noget betænkelige ved, at nogle familier har valgt at hensætte deres afdøde i krematoriernes kølerum, for senere afholdelse af højtidelighed. Heldigvis har præsterne været klar til at gennemføre de fleste højtideligheder – ganske vist på særlige vilkår – og dermed er situationen næsten normal. Er der familier, der ikke på nuværende tidspunkt vil afholde højtideligheden, har biskopperne – ekstraordinært – tilladt at der kan ske jordpåkastelse over urnen på et senere tidspunkt. Altså efter at kremeringen er sket.

Situationen er langt fra normal, men fra alle sider har vi mødt forståelse for de midlertidige tiltag, og det er særdeles glædeligt.

Nu afventer vi om nedlukningen bliver forlænget! ■

STAMA Løvsuger

- Elektrisk fremdrift og 13 hk B&S Vandguard motor til sugeeenheden.
- Lader op under kørsel.

NESBO Miljørive

- Skuffer, river og planerer i én arbejdsgang.
- Fås som bugseret eller liftophængt.
- Arbejdsbredde: 1000 - 2000 mm.

STAMA Mini Løvsuger EL

- Batteridrevet og støjsvag.
- Ideel til små passager - inde/ude.
- God på bl.a. græs, grus og brosten.

STAMA Parker EL

- Vedligeholdelsesfrie gelbatterier.
- Lad med 3-vejs tip.
- Pålidelig og let at betjene.

STAMA Mini EL

- Knækstyret og med vendbar førersæde.
- Servostyring.
- Hydraulisk tiplad (Manuel drejelad som ekstraudstyr).

STAMA Micro EL

- Handy lille ståtruck med vippelad.
- Vedligeholdelsesfrie batterier.
- Stort tilbehørsprogram.

STAMA Multi EL

- Med affjedret foraksel for god kørekomfort.
- Smal model med mange tilbehørsmuligheder.
- Hydraulisk drejelad.

STAMA Maxi EL

- 4-hjulstræk (4WD).
- Knækstyret og med vendbar førersæde.
- Hydraulisk tiplad (Hydr. drejelad som ekstraudstyr).

SE OG PRØV DET STORE UDVALG AF STAMA MASKINER HOS:

Almas Park & Fritid, Ålborg & Brønderselv

Lyngfeldt A/S, Hadsten

Anker Bjerre A/S, Holstebro & Lemvig

Herning Skov, Have & Park A/S, Herning

Vernas A/S, Vejle

Varde Have og Skovmaskiner ApS, Varde

Esbjerg Park & Havemaskiner ApS

Hans Holm A/S, Tinglev

Sønderborg Skov- Park & Have Maskincenter ApS, Sønderborg

Heden Maskinforretning A/S, Ringe

Havdrup Maskinforretning A/S, Havdrup

KIRKEGÅRDS- KONFERENCEN 2020

Tekst og foto af
KIRKEGÅRDEN's redaktion

Den 5. marts dannede Hotel Nyborg Strand som vanligt rammen om den årlige kirkegårdskonference.

Søren Abildgaard, Landsforeningen af Menighedsråd, bød velkommen og startede med at råde folk til ikke at komme hinanden for nær, hvilket kan være lidt svært når man er samlet 700 mennesker i samme lokale. Coronavirus er ikke at spøge med. Han præsenterede dagens program og opfordrede forsamlingen til at bidrage til den grønne omstilling.

FN's verdensmål og bæredygtighed også relevant for kirkegårdene

Bente Mortensen, hortonom, Green Projekt, indledte dagen med at give eksempler på hvorledes vi på kirkegårdene kan

arbejde med mål og delmål i forhold til FN's verdensmål. Omkring klimaindsatsen pointerede Bente, at vi i dag er nået ca. halvdelen af den 70% reduktion, som skal gennemføres inden år 2030. Hver dansker udleder i dag 19 ton CO₂ pr. år, og bygningerne er den største bidragsyder. Bente Mortensen anbefaler, at man på sin arbejdsplads får et overblik over energiforbruget, og derefter sætter sig nogle konkrete mål for en reduktion.

På kirkegårdene vil en udskiftning af diesel drevne maskiner til eldrevne give et godt bidrag. Derudover bør man overveje at plante flere træer, buske, stauder og græs og omlægge til en mindre plejekrævende bevoksning. Alle små bidrag er væsentlige. Vi kan ikke "nøjes" med at

Søren Abildgaard, formand for Landsforeningen af Menighedsråd, bød velkommen og rådede mødedeltagerne til at holde lidt afstand mellem hinanden pga. risikoen for smitte med coronavirus. Det var få dage før Danmark blev lukket delvist ned - og mens en forsamling af over 700 mennesker stadig var tilladt.

Vi kan ikke nøjes med at plante skov, hvis vi skal opveje vores udledning af CO₂. Det var et af budskaberne fra Bente Mortensen, Green Projekt. Og kirkegårde kan fx bidrage med at udskifte de dieseldrevne maskiner med eldrevne og omlægge nogle af kirkegårdens arealer, så de er mindre plejekrævende.

plante skov for at kompensere for vores forbrug. 1 ha skov opsamler 10 ton CO₂, så der skal plantes meget skov, hvis det er det eneste instrument vi tager i anvendelse.

Frodighed og variation understøtter biodiversiteten

Peder Lund, som er ledende graver ved Landsbykirkegården Skanderborg, viste eksempler på tiltag, der var gennemført på Mesing Kirkegård ved Skanderborg for at øge biodiversiteten. På kirkegården havde man begrænset arealet med græs og lavet mange forskellige beplantninger med et behersket plejebæhov. Peder Lund gjorde opmærksom på, at beplantningerne skal laves og plejes med omtanke, så planterne bliver hvor de var tiltænkt, og ikke vandrer ind i tilstødende områder – læs gravsteder og gange.

Genbrug af gravsten

Stenhugger Filip Møller har de seneste 5 år baseret sin forretning næsten udelukkende på genbrug af gravsten. Ud over at dette reducerer forbruget af granit fra stenbrudene, er der også betydelige energibesparelser ved genbrug. Filip nævnte også andre miljøvenlige tiltag i forhold til gravminder: Leje af plads til navneskilt på gravsten (Ry), leje af gravsted med glaskunst (Herlufsholm). Til slut erklærede Filip, at som miljøbevidst stenhugger ville han til sin tid gerne stedes til hvile på den bæredygtige kirkegård, hvor der kun må begraves kister!

Stiftet som drivkraft i processen mod bæredygtighed

Henrik Lerdorf, Naturvejleder og grøn konsulent i Roskilde Stift, fortalte om en proces der omfattede 4 tema-

dage og en studietur. 137 deltagere fra 49 kirkegårde var med i forløbet. Og de emner som var behandlet, var meget alsidige: Grøn kirke, fuglekasser, insekthoteller, stauder, eldrevne maskiner, blomstereng, affaldssortering, døde træer – og snoge i kompostdyngen. Forløbet havde måske ikke så mange konkrete resultater – men deltagerne er uden tvivl blevet sporet bedre ind på at tænke grønt.

Hold øje med mulige skadevoldere – og nyttige mikrohabitater

Iben M. Thomsen, seniorrådgiver ved Institut for Geoviden- skab og Naturforvaltning, fortalte om flere af de alvorlige skadevoldere, der flourerer i øjeblikket.

Asketoptørre og Askepragtbille: Erfaringerne med Asketoptørre har vist, at langt de fleste asketræer udenfor skovene klarer sig udmærket. Det kan dog kræve at der sker en krone sanering, hvor de døde grene fjernes og dermed styrker en revitalisering af træerne. De træer der dør skal fældes, fordi de ellers bliver ustabile og dermed potentielt farlige. Askepragtbillen er måske på vej til Danmark. Den giver store problemer i USA, hvor den er meget udbredt. I Europa findes den i dag så tæt på som i Moskva. Der foregår i øjeblikket en række forsøg for at finde resistente askekloner, som potentielt kan erstatte angrebne asketræer.

Hestekastanie: Hestekastanjen er af lille betydning på de danske kirkegårde, alligevel blev de tre primære syg-

Genbrug af gravsten reducerer forbruget af granit og er energibesparende i fremstillingen af nye gravminder. Filip Møller, sten- og billedhugger, har i de seneste 5 år baseret det meste af sin forretning på genbrug af gravsten.

Iben M. Thomsen, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, fortalte om nogle af de nye skadevoldende insekter, vi kan forvente at se i Danmark. Et af dem er Egeprocesionsspinderen, der ikke er specielt farlig for træernes sundhed. Men den kan alligevel være et ubehageligt bekendtskab, da larvens hår kan udløse kraftige allergiske reaktioner hos mennesker.

Foto: Luc Hoogenstein - Eget arbejde, CC BY-SA 4.0

domsbilleder på kastanjen gennemgået. Det drejede sig om kastanje-minermøl, der er den alvorligste skadevolder. Desuden omtaltes angreb af meldug, der ikke er livstruende for kastanjerne. Den sidste er den alvorlige bakterie kræft (brunt flåd), som langsomt dræber planterne.

Nye insekter: Der er også en række insekter på vej til Danmark. De indføres typisk med import af plastmateriale eller i emballage. Der blev omtalt følgende insekter: Asiatisk træbuk og Egeprocesionsspinderen. Der er indberetningspligt til Landbrugsstyrelsen, såfremt man finder en af disse potentielle nye skadevoldere.

Buksbom fylder meget på kirkegårdene og derfor blev de tre primære skadevoldere gennemgået. Det drejer sig om Buksbom-grentørre, Buksbom-kvistdød og Buksbom-nematode.

Phytophthora: Af svampesygdomme blev den meget udbredte svampesygdom Phytophthora, der ofte ses på thuja hække, beskrevet. På kirkegårdene bør angrebne planter fjernes for at begrænse udbredelsen.

Som afslutningen på den del af indlægget der omhandlede skadevolderne, blev det endnu en gang præciseret, at det er vigtigt af syge planter ikke bringes tilbage i naturen, hvad enten der er igennem kompost eller flis. Hvis man

skal fjerne Phytophthora angrebne planter, er det vigtigt at værktøj og ens påklædning gøres grundigt ren efter fjernelsen af de angrebne planter.

Mikrohabitater: Efter alle truslerne opfordrede Iben M. Thomsen kraftigt til, at vi fremover sætter fokus på at øge biodiversiteten, ved at lade døde planter, afklippet græs, hule træer blive, så de kan være et levested for insekter og svampe. Herved styrkes mulighederne for at kirkegårdene bliver et endnu vigtigere levested for fuglene.

Nye kvaliteter i kirkegårdsanlægget

I indlægget 'Nye kvaliteter på kirkegårdene' gav landskabsarkitekt Signe Moos bud på hvorfor kan det give mening at arbejde med kirkegårdenes arkitektur og struktur. En kirkegård med en tydelig struktur har typisk en letopfattelig karakter og identitet. Det betyder samtidig, at man som gæst nemt kan finde rundt på kirkegården. Det giver særligt mening på de store bykirkegårde, der ofte er prægede af store ensartede områder med kistegrave.

Når kirkegården inddeles i forskellige rum, kan disse indrettes med variation i gravstedstyper og miljøer. Differentiering i udtryk betyder ikke alene variation i oplevelsesværdier, men afleder også forskellig driftsindsats. Naturprægede områder koster mindst at passe og kan desuden bidrage til mere bæredygtighed på kirkegårdene.

Marie Vejrup Nielsen har i sit forskningsprojekt sat fokus på kirkegårdsmedarbejdernes rolle i vores kultur omkring døden. Det kan du læse meget mere om i Marie Vejrup Niensens artikel 'Kirkegårdens personale og danskernes dødkultur – rolle og perspektiver' andetsteds i dette nummer af bladet.

Signe viste eksempler på hvordan renovering og fornyelse på både store bykirkegårde og små landsbykirkegårde kan ske. Hun gav også eksempler på hvordan etablering af gode siddepladser i frodige miljøer flere steder har skabt succes, positiv omtale for kirkegårdene – og ikke mindst glade brugere.

Medarbejdernes helt særlige rolle i kirkegårdskulturen

Marie Vejrup Nielsen, forsker ved Aarhus Universitet, fortalte om sit forskningsprojekt, hvor kirkegårdsmedarbejdernes job for første gang er blevet kortlagt. Det viser bl.a. hvordan de spiller en helt særlig rolle for vores kultur omkring døden. Det kan du læse meget mere om i Marie Vejrup Niensens artikel 'Kirkegårdens personale og danskernes dødkultur – rolle og perspektiver' andetsteds i dette nummer af bladet.

Kirkegården som rum for rekreation og refleksion

Vi søger i stigende grad steder med rum for ro, nærvær, refleksion og eftertænksomhed.

Det er oppe i tiden at vi har behov for tid og ro og det vil der blive mere behov for fremover. Og her kan kirkegårdene byde ind med muligheder, eftersom der bliver mere og mere plads på de danske kirkegårde.

Kirkegården er for de døde; sådan har altid været, og er stadig, men kirkegården er også for de levende. Og hvordan kan vi så indrette kirkegårdene til det og hvad vil vi møde, når vi kommer på kirkegårdene, hvis vi søger ro, nærvær, refleksion og eftertænksomhed. Opnår vi det ved at lave legepladser eller f.eks. et ishuse?

Nej, mener Birgitte Kragh Engholm, præst i Vesterbro Sogn i København.

Birgitte mener at kirkegårde kan betragtes som en by, der består af gader og torve. I gaden bevæger vi os, på torvet mødes vi, her er fællesskab og ro.

Vore kirkegårde minder for meget om gaden, hvor vi går hurtigt ind og hurtigt ud. Vi må arbejde frem mod torvet, der indbyder til ophold. Vi må skabe kirkegårde for det moderne menneske og det gør vi ikke gennem tivolisering. Men med stille torve, hvor der kan være mulighed for at tænde lys, og hvor vi kan savne og mindes. Torve der indbyder til nærvær, ro og refleksion

Birgitte foreslog at der f.eks. kunne være morgensang på et torv. Der kan sættes skilte op med citater, bønner, salmevers. Alt det der taler til menneskehjertet.

Etablering af ishuse og legepladser er ikke vejen frem for kirkegårdene. Birgitte Kragh Engholm, præst, forfatter og debattør, mener at kirkegårdenes rolle bør være at tilbyde et stille rum, hvor der er plads til ro, nærvær, refleksion og eftertænkning.

Håb i en håbløs tid – om klimaforandringer og etik

Mickey Gjerris, bioetiker og teolog på Københavns Universitet, er oprindeligt uddannet som teolog for mange år siden, men har arbejdet tværfagligt de sidste 20 år med etiske spørgsmål, især natur, dyr og psykologi. Han er også klimatosse, men det er ikke mere så sejt, for det er alle jo efterhånden, men klimaproblematikken bekymrer ham meget. Han har i mangel på praktisk sans, i forbindelse med oprydningsarbejdet i forhold til klimaet, skrevet en bog "Upraktisk håndbog i lysegrønt håb" som danner grundlag for foredraget.

"Først vil jeg tale om etik, er der nogen her i salen som

synes vi skal have mindre etik? Jeg ser ingen hænder som markering, alle vil gerne have etik, selv om man måske ikke lige ved hvad begrebet nøjagtigt består af. Jeg vil prøve at forklare det som et herhjemme udstillet kunstværk, der bestod af 15 blendere med vand i og en enkelt Slørhale. Disse blendere var også tilsluttet en stikkontakt som man kunne trykke på, og pludselig havde man ikke mere en Slørhale, men en Slørhalesmoothie. Denne happening skabte en del debat og kunstmuseet blev anklaget for dyremishandling. En forsker i "fiskevelfærd" mente ikke at det at det var dyremishandling, da den stakkels fisk, efter et sekund, ikke var fisk mere. Men hvordan står det lige til med

Mickey Gjerris, bioetiker og teolog på Københavns Universitet, der har udgivet bogen "Upraktisk håndbog i lysegrønt håb" leverede dagens sidste indlæg og fik aktiveret deltagerens lattermuskler, på trods af det alvorlige emne, som klimaforandringerne jo er.

personen der trykkede på knappen? Man må ikke slå ihjel for sjov, døden er en alvorlig sag, det ved i om nogen, jer der er samlet her."

Indlægsholder gav også sit bud på klimaforandringen som et altoverskyggende problem, på sin helt egen charmerende måde. Kluge ord, men serveret på en måde, som aktiverede smilebåndet, ja til tider skraldgrinede forsamlingen, på trods af den ellers alvorlige agenda.

"Hvorfor behandler vi 'Moder jord' som vi gør, så begavede som vi jo er?" spurgte indlægsholder, og er der

overhovedet håb? Skal børnene virkelig lære os voksne hvordan? Apropos Gretha Thunberg, som også fik en del ord med på vejen.

Et virkelig godt afsluttende indlæg som manede til eftertanke.

Opsamling og afslutning

Hvad har vi så lært på denne conference? Jo vi skal handle og agere, noget kan jo gøres. Søren Abildgaard håbede på at man er blevet inspireret til at kæmpe for miljøet og måske der findes nye visioner for "det gode liv". Prøv at huske, glem ikke de små gule sedler... ■

Schäffer

2428 SLT
Kompakthed og styrke i skønneste forening!

- KUN 89 cm bred
- KUN 189 cm høj
- MEN løfter 1000 kg på palle helt til top!

WWW.SCHAEFFER.DK
☎ +45 99 28 29 30
HELMS TRAKTORER & MASKINER

KOMPAKT & STYRKE

LAGERFØRENDE FORHANDLERE

Anker Bjerre, Holstebro	37421010
Almas Park & Fritid, Aalborg	96330300
A.P. Jørgensen, Ribe	75420977
Brørup Traktor- og Maskincenter	75382024
Farsø Maskinhandel	98633222
Glamsbjerg Maskin Center	54721460
Hans Holm Maskinforretning, Tinglev	74644094
Hadsten Maskiner	26296588
Helms TMT-Centret, Herning	99282930
Helms TMT-Centret, Århus	86109108
Helms TMT-Centret, Ringsted	57811100
Kolding Have & Park Maskiner	75568566
Maskincenter Roskilde	46367202
Middjurs Traktorfager A/S, Nimtofte	86399480
O. Søndergaard & Søner, Otterup	64851102

Schäffer
CONSTRUCTION
DIN KOMPROMISLØSE HJÆLPER
NÅR ARBEJDET BLIVER RIGTIG TUNGT!

KIRKEGÅRDENS PERSONALE OG DANSKERNES DØDSKULTUR – ROLLE OG PERSPEKTIVER

Af Marie Vejrup Nielsen, mvn@cas.au.dk
Forsker og leder af Center for SamtidsReligion, Aarhus Universitet

Kirkegårdens personale spiller en vigtig rolle i danskernes dødskultur og er et kontaktpunkt for brugere og besøgende, gennem en mangfoldighed af relationer og arbejdsopgaver. Foto: Tommy Christensen.

I forskningsprojektet "Kirkegårdens personale og deres rolle i danskernes dødskultur i dag" har der været fokus på kirkegårdens personale, som dem, der står for at vedligeholde og udvikle rammerne for flertallet af danskernes mindekultur.

Kirkegårdens personale er som frontpersonalet i kontakt med bruger og besøgende, både i forbindelse med dødsfald og i mange andre sammenhænge. Jeg kan ikke her

komme ind på alle aspekter af forskningsprojektet, derfor vil der være fokus på hvad der er nogle af værdierne, der ligger bag personalets udførsel af nogle af arbejdsopgaver, der har at gøre med kontakten til brugerne.

Forskningsprojektet

Projektet "Død, minde og Religion" er et samarbejde mellem Aarhus Universitet og Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter. Inden for projektet blev der udført en

række undersøgelser, f.eks. af begravelser i Folkekirken, en spørgeskemaundersøgelse til befolkningen og studier af kirkegårdene.

I undersøgelsen af kirkegårdens personale blev der udført en spørgeskemaundersøgelse med ca. 500 respondenter i 2017 og en interview-undersøgelse i 2018 med besøg hos 20 repræsentanter for kirkegårdspersonale fra hele landet. Ud over interviews indebar undersøgelsen rundvisninger på kirkegårdene og observationer i den forbindelse.

At vælge det rigtige gravsted

Et af de centrale mødesteder mellem personale og brugere, er opgaven med at hjælpe med at vælge det rigtige gravsted. Her mødes kirkegårdens historie, planlægning og udvikling med de konkrete brugeres ønsker og behov. Den optimale proces for at vælge gravsted er ifølge personalet, at man tager en gåtur på kirkegården. Det kan ikke gøres ordentligt ud fra en liste eller over telefonen. Gåturen på kirkegården, eller de flere gåture, sammen med den kirkegårdsansatte har som formål i fællesskab at finde frem til det helt rigtige sted. Og her har den ansatte en særlig kompetence, fordi de kan trække på deres erfaring med andres valg af gravsteder, og hvilke behov folk generelt har, ud fra deres viden om kirkegårdens muligheder. En central værdi, som blev formuleret i denne del af materialet, var at have tid og ro til netop at kunne gå rundt med folk og vise dem kirkegårdens muligheder. Ikke fordi denne opgave fylder det store tidsmæssigt i arbejdsdagen, i forhold til pasning og vedligehold af kirkegården og hvad der ellers indgår i driften. Men det er vigtigt, at der gives plads og tid til den opgave, i forhold til de behov, som de efterladte har. Og for personalet er det centralt, at det netop er dem, med kendskab til kirkegården, som står for dette.

Urnenedsættelser

Et andet sted, hvor kirkegårdens personale er i direkte kontakt med de efterladte, og hvor der hele tiden sker udvikling, er ved urnenedsættelser. Urnenedsættelsen ikke er et officielt ritual og det har primært været kirkegårdens personale, der har udviklet formerne for urnenedsættelse ud fra deres egne erfaringer i møde med brugernes ønsker og behov. Der er store forskelle på hvordan det foregår: Klæder personalet om eller ej? Synger personalet for eller ej? Foretrækker man at dække til, mens de efterladte står der, eller skal de helst ikke være der? Men en værdi går igennem hele materialet på forskellige måder – nemlig at give plads til de efterladte og få dem involveret – det kan være gennem at de bærer urnen, sætter den i hullet, selv dækker til eller på andre

måder. Der er stor åbenhed over for hvad denne ofte helt tætte gruppe af efterladte har brug for.

Til stede

Det at være til stede og kende stedet – at kende kirkegården rigtigt godt, er også centralt i materialet. Det gælder også kirkegårdens historie, og dens plads i lokalområdet. Personalet er tilstede på kirkegården og tilgængelige. De er en del af kirkegårdens liv, og til rådighed for enten bare en kort hilsen, en snak om vejret, eller for samtaler om sorg og den afdøde. Personalet kender ofte mønstrene hos dem, der kommer på gravstederne meget ofte, og kan også se mønstrene i skift fra mange besøg til at de over årene for mange bliver færre og færre. Her er der også hele tiden en balance mellem arbejdet med at passe og udvikle kirkegården, og så at slukke maskinerne og stille skovlen fra sig, når det fornemmes, at der er brug for det.

Samarbejde og aktiviteter

Kirkegårdens personale er ikke kun i kontakt med brugere, men også med en lang række interne og eksterne samarbejdspartnere. Der er samarbejde med det øvrige personale, herunder præster og kirkekontor. Der er samarbejde med kollegaer på andre kirkegårde. Der er samarbejde med en række private såsom bedemænd, stenhuggere og entreprenører. Og der er en stor kontakthænde til det lokale samfund igennem foreninger, børneinstitutioner og andet. Kirkegårdene er kontaktpunkt mellem kirke og samfund på rigtig mange områder og dette indgår også som en værdi for personalet. At man kan få kirkegården til at fungere gennem samarbejde om alt fra hækklipping til arrangementer. Samarbejde fører naturligvis også til udfordringer i nogle sammenhænge, men det generelle billede er at personalet indgår i disse mange møder med fokus på at få samarbejder til at fungere.

Konklusion

Denne korte tekst skulle gerne give et indblik i nogle af resultaterne fra projektet og hvordan personalet igennem en mangfoldighed af relationer og arbejdsopgaver fungerer som kontaktpunkt for brugere og besøgende i dag. Og hvordan de på en række centrale punkter spiller en vigtig rolle i danskernes dødskultur, som dem der udvikler og vedligeholder det sted, hvor flertallet har deres døde og som dem der i kraft af at være tilstede giver danskerne en ramme omkring død, sorg og minde. Og til sidst en stor tak til FAKK, FDK og alle de af kirkegårdens personale som har udfyldt spørgeskema og sagt ja til interviews og besøg. Projektet var ikke muligt uden! Resultaterne fra projektet kommer ud i en række forskningspublikationer i 2021 tidligst. ■

ÅRSMØDE 2020 FOR DKL & FDK

§
5

Årsmødet 2020 finder sted i dagene 7. – 9. september, ved hav og strand i Sønderjylland, på Hotel Sønderborg Strand.

Programmet er nu på plads og man kan bl.a. høre mere om EG's nye værktøj til registrering af de usikre gravminder og blive opdateret på jura og erfaringer i forbindelse med hjemsendelsesperioden pga. coronavirus. Tirsdagen byder på en ekskursion Åbenrå Kirkegård og det nye krematorium, Tønder kirkegård og den nyrenoverede køkkenhave ved Gråsten Slot. I pauserne vil der være mulighed for at besøge flere forskellige udstillere.

Program

Mandag d. 7. september

- Ankomst fra kl. 10.00
- Opsamling på hjemsendelsesperioden. Jura og erfaringer. TBA (foredragsholdere annonceres senere)

- Usikre gravsten i system, et konkret værktøj v. Johannes Kirkegaard Mikkelsen, EG brandsoft og Ole Vestbirk, kirkegårdsleder Holmens kirkegård
- Præsentation af IT-brugergruppe, v. Uffe Strandberg Larsen, kirkegårdsleder Hørsholm kirkegård
- DKL's generalforsamling
- FDK's generalforsamling

Tirsdag d. 8. september

- Afgang i bus fra hotel. Studietur til:
 - o Aabenraa kirkegård og Aabenraa nye krematorium, rundvisning i mindre grupper v. kirkegårdsleder Steen Ove Jensen, formand for kirkegårdsudvalget Lars N. Henningsen, og administrationschef Morten Hansen.
 - o Besøget slutter af med et fælles foredrag i Aabenraa Kapel: "Genforeningens fædre og mødre" v. historiker og kirkegårdsudvalgsformand Lars N. Henningsen.

- Videre med bus til:
 - o Tønder kapel
 - o Genforeningshistorie v. museumsinspektør René Rasmussen
 - o Tysk kirkegårdssamdrift og økonomiske udfordringer v. Geschäftsführer Freidhofswerk Nordfriesland Roger Bodin
 - o Frokost, indtages på Tønder kirkegård
 - o Rundvisning på Tønder kirkegård v. kirkegårdsleder Jørn Skov
 - o Gråsten Slots nyrenoverede køkkenhave. Rundvisning v. Henrik Vittrup, projektleder og Martin Gildberg Hansen, OK Nygaard, og Erik Steg, slotsgartner Gråsten Slotshave
- Konferencemiddag

Onsdag d. 9. september

- Kirkegårdens økonomi og muligheder v. Jacob Ølgaard-Nicolajsen, chefkonsulent Kirkeministeriet
- Jon Kjær Nielsen "Personlig effektivitet" v. Jon Kjær Nielsen, civilingeniør, forfatter og inspirator
- Frokost for tilmeldte

Praktiske oplysninger

7. – 9. september 2020

Hotel Sønderborg Strand

Strandgade 1

6400 Sønderborg

Tlf.: 74 42 19 00

www.sonderborgstrand.dk

Pris

Pris: 5.100 kr. for medlemmer af FDK og DKL

Tilkøb for frokost onsdag: 140 kr.

Tilmelding

Tilmelding til årsmødet kan ske via linket på FDKs hjemmeside: www.danskekirkegaarde.dk/aktiviteter/arsmode
Husk at notere eventuelle fødevarerallergier i feltet bemærkninger.

Sidste tilmeldingsfrist er 2. juni 2020.

Herefter sender vi bekræftelse og faktura. Tilmelding er bindende.

Vi glæder os til at se dig! ■

PYNTE-GRUS

til gravsteder og gange m.m.

Blålyse/brune søsten (runde) mv.
i str. 4-8 mm og 8-12 mm

Sand/muld 0-3 mm

Leveres i store og små partier

Leveres også i bigbag

Østerild Grusværk

v/Søren Agesen, Bromøllevej 15, 7700 Thisted
Tlf. 23 43 40 11 / grusmand@hotmail.com

Vi er dem med
det
brede sortiment

- Buske, træer, stedsegrønne samt hække
- Rhododendron og surbundsplanter
- Roser, stauder, græsser og bunddække

Vejenbrød Planteskole a/s

Vejenbrødvej 25 - 2980 Kokkedal - Tlf. 48 28 01 77
www.vp-as.dk - salg@vp-as.dk

Udviklingsplaner | Naturkirkegårde

Omlægninger | Tilgængelighed og meget, meget mere...

NY BOG! Bestil dit eksemplar på hjemmesiden.

Engeltoften 3, st. 15
DK 8260 Viby I
Telefon 86 52 17 77
www.wadlandskab.dk
marina@wadlandskab.dk

Frontmonteret rider

Park Pro 540 IX

Park Pro 540 IX er en professionel og alsidig rider med en **kraftfuld 2-cylindret Honda-motor**, **4-hjulstræk**, knækstyring (50/50), **servostyring**, betjeningspanel og **hydraulisk aggregatløft**.

Rideren er udviklet til at kunne **håndtere de mest krævende opgaver** og til at være en **komfortabel arbejdsplads** selv ved lange arbejds-sessioner. Med et bredt udvalg af tilbehør kan rideren **anvendes året rundt**.

Kun 71.200 kr.

Ekskl. moms og inkl. 110 cm Combi Pro El Quick Flip aggregat

**SPAR
11.996 KR.**

Se mere her

STIGA

Find tilbuddet hos din lokale STIGA-forhandler.
Tilbuddet gælder til og med 31. juli 2020 eller så længe lager haves.

MASKINER UNDER BROEN

26.-27. AUGUST 2020 – BEGGE DAGE KL. 9-16

Gammel Strandvej – Middelfart

Arrangør: Maskinleverandørerne – Park, vej og anlæg

Maskiner under Broen er en professionel, grøn maskinmesse og med over 100 udstillere, vil du få det fulde overblik over de overvældende mange muligheder, når det gælder maskiner og udstyr til den grønne branche.

Vi ses i august til Maskiner under Broen – stedet hvor fagfolk møder fagfolk!

- Eneste maskinudstilling i Danmark i 2020
- Miniseminarer – bliv fagligt opdateret
- Gratis adgang
- Nem tilkørsel og gode parkeringsforhold

Hent din **gratis** billet på

maskinerunderbroen.dk

*”Virkelig positivt - god overskuelig messe.
Dejligt at udstillerne har tid til en,
der er skønt som besøgende”*

Besøgende i 2018

WEIDEMANN
designed for work

Fikse Weidemann minilæssere til opgaverne

Kompakt design, lavt tyngdepunkt, lille venderadius og høj ydelse – det er egenskaber, der i mange år har kendetegnet Weidemanns læssere og gjort maskinerne særdeles populære.

Hoftrac læssemaskinerne og den elektriske udgave **eHoftrac** løser arbejdsopgaverne hurtigt, fleksibelt og sikkert.

Weidemann produkter er lig sikkerhed, komfort og økonomi, som du altid kan regne med. Med markedets laveste driftsomkostninger er Weidemann minilæssere til jer, der forventer kvalitet og pålidelighed.

Vil du høre mere om Weidemann minilæssere? Send os en besked, så ringer vi dig op og tager en snak.

Stemas Maskinsalg A/S
Tolsagervej 2, 8370 Hadsten
86 43 49 00
www.stemas.dk
stemas@stemas.dk

STEMAS
Maskinleverandør siden 1981

KIRKEGÅRDE

Udviklingsplaner og en fremtidig kirkegårdstradition

En samlet planløsning for kirkegården tilgodeser alle forhold og er et godt arbejdsredskab for kirkegårdsledere, ansatte og menighedsråd. Samtidig er det et godt afsæt for en dialog om kulturarv, planlægning, arbejds gange og økonomi.

ANNESTAUSHOLM
Landskabsarkitekter

www.annestausholm.dk Tlf. 46 40 27 71 afs@annestausholm.dk

Tidsskriftet KIRKEGÅRDEN

Tidsskriftet KIRKEGÅRDEN er et fagblad for de danske kirkegårde og krematorier. Tidsskriftet henvender sig til alle, der har tilknytning til kirkegårde og her kan man finde inspiration, nyheder og nyttig viden.

Tidsskriftet udkommer 6 gange pr. år og sendes til mere end 900 kirkegårdsfolk landet over.

Et abonnement koster 350,- kr. pr. år
(400,- kr. hvis bladet skal sendes til adresser i udlandet)

Redaktion sætter stor pris på faglige indlæg fra både ind- og udland, ligesom udenlandske firmaer er velkomne til at købe annonce plads i bladet.

For yderligere oplysninger eller bestilling af abonnement:
Se hjemmesiden:
danskekirkegaarde.dk/tidsskrift

Find os på

STEVNS ENTREPRENØRSERVICE

MASKINUDLEJNING
MED OG UDEN FØRER

● Entreprenørarbejde ● Vognmandskørsel

UDLEJNING AF BÆREDYGTIGE MASKINER TIL GENANVENDELSE

Alt under ét tlf.nr. 56 52 90 91
www.stevns-e-service.dk

Rekvirér evt. brochure på info@stevns-e-service.dk

HVAD SKAL VI BRUGE KIRKEGÅRDENE TIL?

Tekst og foto: Dick Kreinøe, dk@gladsaxekirkegaard.dk
Kirkegårdsleder, Gladsaxe Kirkegård

Nytårsløbet foregik på kirkegårdens veje og hovedstier, løberne kom ikke ind i de enkelte gravgårde.

Man skal passe på, hvad man skriver i en overskrift for ikke at blive misforstået, og selvfølgelig skal en kirkegård bruges som begravelsesplads for de afdøde. Men på mange store kirkegårde bruges de frie områder også til andre aktiviteter.

På Gladsaxe kirkegård gav bestyrelsen tilladelse til, at der blev afholdt et nytårsløb om formiddagen den 31. decem-

ber 2019. Det foranledigede, at en gravstedejer satte et læserbrev i lokalavisen og efterfølgende klagede til kirkegårdsbestyrelsen.

Nytårsløbet

Flere har måske læst indlægget i Kristeligt Dagblad, som bragte historien den 10-02-2020, hvor de også havde talt med Leif Arfmann, der er pensioneret provst og tidli-

En af fremtidsvisionerne er at etablere en udendørs ceremoniplads, hvor man bl.a. kan blive viet, med en middelalderkirke som baggrundskulisse.

gere formand for Foreningen for Kirkegårdskultur. Leif Arfmann peger på nogle af de problematikker, man står over for, når nogle af de store kirkegårde bruger deres frie arealer til andre formål end begravelser.

BT bragte historien den 12-02-2020, men var mere ensidig i deres udlægning af historien, med en dramatisk overskrift og et følsomt billede, som ikke havde nogen forbindelse med den aktuelle begivenhed.

Jeg var selv til stede ved afviklingen af løbet og kunne konstatere, at alt foregik i ro og orden. Kirkegården er indrettet på den måde, at gravstederne ligger i gravgårde med gange ind til gravstederne. Uden for gravgårdene er der hovedstier og veje, og det var på disse, at løbet foregik. Det vil sige, at ingen løbere var inde i selve gravgårdene. Det største problem var, at p-pladsen var optaget, men der var rig mulighed for at parkere andre steder på kirkegården. Det samme gør sig gældende i forbindelse med begravelser med stort følge og til julegudstjenester. Man må tage det alvorligt, når nogle føler sig generet af aktiviteter på kirkegården, og kirkegårdsbestyrelsen vil naturligvis også tage klagen med i overvejelserne, når de evaluerer nytårsløbet.

Andre arrangementer skal afprøves

Kirkegårdsbestyrelsen arbejder helt bevidst med at vurdere, hvordan man kan bruge kirkegårdens park til glæde for andre, end dem der besøger gravstederne. Man er meget

bevidst om, at den primære brug af kirkegården er som begravelsesplads, og at de øvrige tiltag skal kunne fungere i sameksistens med og i respekt for kirkegårdsfunktionen. Vi arrangerede for et par år siden en visionsdag for at få sat nogle tanker og ideer i gang vedrørende brugen af kirkegårdens parkområde. Disse visioner er medtaget i kirkegårdens udviklingsplan, og bestyrelsen har aftalt, at man vil afprøve forskellige arrangementer for at tjekke, hvad der acceptabelt på en kirkegård under devisen: "Plads til alle, men ikke al adfærd".

Vi har blandt andet:

- afholdt en udendørs koncert med et Brass band som, forløb til vores store tilfredsstillelse
- flere år i træk, afholdt Sankthans-fest med bål og taler

I fremtiden planlægger vi:

- at etablere en udendørs ceremoniplads, hvor man i omgivelser med en middelalderkirke i baggrunden kan blive viet, men der kan også afholdes andre former for ceremonier eller fælles arrangementer
- at afholde en planteday hvor borgerne kan komme og plante træer og buske, som er til gavn for insekter og dyreliv
- at indrette et sted på kirkegården til ro og fordybelse

Der kommer nok flere ideer på bordet hen ad vejen, som vi kan afprøve til glæde for de mange og i respekt for de sørgende. ■

PRAKTIK SOM KIRKEGÅRDSLEDER

Tekst og foto: Robin Quist, Robinquist@hotmail.com
Studerende, Jordbrugsteknolog

En af opgaverne har været at udarbejde en handleplan med de konkrete tiltag, der skal gennemføres for at opfylde udviklingsplanen.

Jeg er i øjeblikket i praktik som kirkegårdsleder ved Brønderslev Kirkegård, og jeg har fået muligheden for at skrive lidt her i bladet om hvem jeg er og hvorfor jeg har valgt at kigge denne vej.

Jeg er 31 år, gift, bor til daglig i Vestbjerg og jeg er i gang med uddannelsen som Jordbrugsteknolog med speciale i Natur & Miljø på erhvervsakademiet i Aarhus. Jeg har haft 8 år i forsvaret, og jeg havde et ønske om at kombinere min interesse for naturen og miljøet med min ledelseser-

faring fra forsvaret. Derfor startede jeg i 2018 på uddannelsen, som favner meget bredt inden for stort set alt der har med natur og miljø at gøre. Alt fra flora & fauna til økonomi, miljø og projektledelse er en del af pensum.

Aftale om praktik

Under uddannelsen har jeg selvfølgelig undersøgt hvilke stillinger jeg vil kunne varetage, og her stødte jeg på stillingen "Kirkegårdsleder". Det var sandt at sige ikke en stillingsbetegnelse jeg vidste noget om. Ifølge internettet

var der stor forskel på jobbeskrivelsen på de enkelte kirkegårde, men det var småt med information om konkrete opgaver. Alligevel fandt jeg det som en spændende stilling og mulighed, og derfor tog jeg henvendelse til kirkegårdslederen i Brønderslev, John W. Hinze, for at høre, om jeg måtte komme til en "jobs-informationssamtale" for at få mere viden om hans dagligdag. Han virkede heldigvis meget åben og interesseret og vi havde en god lang snak og rundvisning. Afslutningsvis aftalte vi, at jeg skulle afholde min obligatoriske praktik på 8 uger her på Brønderslev Kirkegårde, som både ville fuldende min uddannelse, men også give det bedst mulige indblik arbejdet som kirkegårdsleder. Samtidig ville han give mig al mulighed for, at skrive mit Afsluttende Eksamens Projekt (AEP) ud fra mine arbejdsopgaver, så det var jo ren win-win-win for mig.

Arbejdsopgaver

Jeg startede min praktik den 10. februar, og slutter igen den 3. april. Jeg har arbejdet meget med omlægningen af den fragmenterede gravlægning, så der fremadrettet bliver flere "henlagte" områder der vil give et mere naturligt præg. Brønderslev Kirkegårde fik i 2019 lavet en udviklingsplan for den fremtidige drift og jeg har, blandt

meget andet, arbejdet med at lave en handleplan ud fra denne udviklingsplan. Altså hvilke konkrete tiltag skal vi gøre for at opfylde udviklingsplanen. Det har været spændende, men udfordrende opgaver at arbejde med. Jeg har jo ikke en baggrund inden for gartneri, så jeg har da mødt nogle udfordringer i forbindelse med Teori til Praksis. Men udfordringer er læring, så det skræmmer mig ikke. Derudover har jeg fulgt John i flere "dagligdags" opgaver, såsom at arbejde i GIAS, økonomisk indblik, ansættelse af nye medarbejdere samt ledelse og organisering. Så alt i alt, et spændende og meget lærerigt praktikophold.

Fremtiden

I skrivende stund er er mit praktikophold langt fra afsluttet, og der er derfor flere opgaver som jeg kun lige har berørt, og jeg er heller ikke endelig afklaret med hvad min AEP skal omhandle. Men mon ikke de kommende uger nok skal give mig både mere erfaring og afklaring. Efter min praktik skal jeg så aflevere min AEP som efterfølgende skal forsvares til eksamen til juni. Derefter skal jeg så videre med min arbejdssøgning og forhåbentlig et godt og spændende arbejde, som sagtens kunne være inden for kirkegårdsdrift. ■

Ole Rømers Vej 1 B-C • 9870 Sindal • www.norcar.com • tlf. 9621 9020

755xc - a6020 - a6026 - a6226 - a7236 - a7545

MINILÆSSERE

Stabilitet

Service venlig

Ergonomisk

Knækstyret maskine med ekstrem snæver vende radius, konstrueret med henblik på god ergonomi og med førerens sikkerhed i højsæde, og nem betjening. Vores maskiner overholder alle gængse stillede sikkerheds krav, og mere til.

Norcar har 50 års erfaring i produktion af maskiner og anvender kun de bedste komponenter. Norcar kan tilbyde et stort redskabs program.

KONTAKT OS FOR EN UFORPLIGTENDE DEMO HOS JER.

KIRKEGÅRDSMESSEN PÅ MORS

Bag planlægningen og afholdelsen af Kirkegårds messen på Mors står graver ved Lødderup kirke, Kaj Emil Pedersen, tidligere graver Jørgen Toft og tidligere graver og nu deltids gravermedhjælper Ena Fuglsang. Trekløveret kaldes også "De tre humlebier" (fordi humlebien heller ikke vidste, at den ikke kunne flyve, og bare gør det alligevel) eller "De tre glade amatører".

Planlægningen af den 9. Kirke og Kirkegårdsmesse er gået i gang. Messen finder sted på og omkring Lødderup kirke og kirkegård mandag den 31. august 2020.

Igen i år er det de samme kræfter som de foregående år, der står bag: Graver ved Lødderup kirke, Kaj Emil Pedersen, tidligere graver Jørgen Toft og tidligere graver og nu deltids gravermedhjælper Ena Fuglsang. Vi det sjovt med at planlægge messen og stå for udførelsen og afholdelsen. Det er (og skal være) billigt at erhverve en stand for udstillerne og gratis at besøge messen for de besøgende: Vi skal ikke tjene på det. Vi gør det, fordi det er sjovt.

Messen er blevet en tradition for mange, både for udstillere og besøgende. En del udstillere ringer selv og spørger

på datoen, for at få den med i deres års-program, og det er rigtig dejligt med den opbakning. Tilslutningen af udstillere plejer at blive udvidet år for år. Vi har næsten nået smertegrænsen for plads, men har dog indtil videre lykkedes med at finde plads til alle dem der ønsker en stand. Det kan godt være lidt af et puslespil, men Jørgen Toft, der står for den del, er rigtig god til at finde løsninger. De to forgangne år messen har været afholdt, både i 2016 og 2018, havde vi over 60 udstillere fra hele landet. Det spænder vidt fra alt i maskiner til kirkegården, både de store og de små maskiner, værktøj, beklædning til ude og inde, alterbrød, vin, kaffe, sølvtøj – ja ALT, som bruges i forbindelse med kirke og kirkegård. Også uddannelse og inventar og landskabsarkitekter er at finde på messen – så det er VIRKELIG bredt.

Kirkegårdsmessen på Mors er efterhånden blevet en tradition for mange – og de foregående to messer har budt på mere end 60 udstillere, med alt til kirke og kirkegård.

Så de op mod 1000 besøgende, der som regel kommer, har bestemt noget at glæde sig til. En del besøgende kommer i busser; dvs. kolleger der har arrangeret studietur eller udflugt, der omfatter messen på Mors. Og det er vel at mærke kirkegårds-kolleger fra hele landet, og de er meget velkomne. Der er ingen tilmelding (udover hvis man på forhånd ved at man kommer en hel bus-fuld, og gerne vil købe mad), og ALLE er velkomne på messen, uanset tilknytning til kirke eller ej.

Vi er meget taknemmelige for at Lødderup Kirke's præst, ansatte og menighedsråd er så velvillige, både til at låne os deres faciliteter, men også deltager i opgaver i forbindelse med dagens arbejde. Ligeledes er vi glade for den velvillige indstilling, som de nærmeste landmænd ud-

viser, for at låne os noget af deres marker, til parkeringsformål. Uden den mulighed ville messen være svær at afholde, for der kommer virkelig MANGE biler, som der skal findes plads til.

Og så har vi et stort netværk af frivillige, som glade og positive stiller sig til rådighed på dagen – og uden den hjælp ville det også være svært at gennemføre et så stort arrangement.

Flere oplysninger om messen vil løbende blive lagt ind på www.kirkegaardsmessen.dk

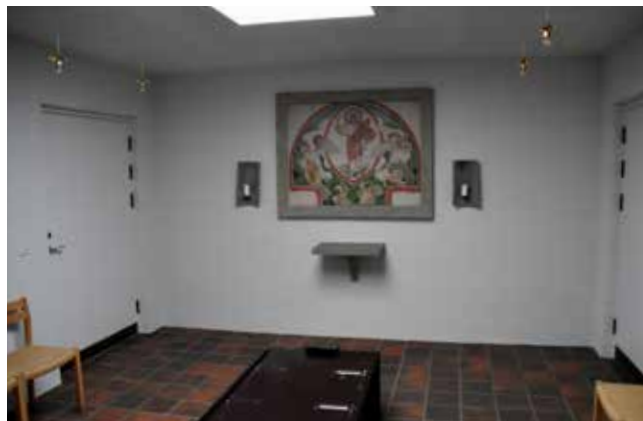
På udvalgets vegne

Ena Fuglsang, Tlf. 22 30 56 91 – mail: ena@dk.dk ■

RENOVERING AF TØNDER KIRKEGÅRDSKAPEL

Tekst og foto: Jørn Skov,
tonder-kirkegaard@mail.tele.dk

Kistemodtagelsen blev renoveret som det første, med en tilføjelse af altertavlen fra det nedlagte Emmerske Bedehus.

Det har været en lang proces at få gennemført en renovering af kapellet, som er fra 1976. Renoveringen blev delt op i fire etaper, på grund af to andre store og dyre projekter i sognet.

Kapellet på kirkegården i Tønder virkede 'tungt' i sit udtryk, både på grund af loftbeklædningen og af at lyssætningen skar oplevelsen af rummet over. Det skyldtes at den øverste del af kapelsalen ikke blev oplyst.

Planlægning

Arbejdet med planlægningen begyndte allerede i 2001, hvor det første udvalg satte gang i overvejelserne om, hvordan der kunne skabes et rum, der på ene side respekterede rummets arkitektur og samtidig gjorde det tidssvarende. En yderlig udfordring er og var, at der normalt går halvtreds til hundrede år imellem, at der arbejdes med et kirkerum eller

kapels arkitektoniske udtryk. I 2004 gav det første udvalg op, og efterfølgende blev der i 2006 nedsat et nyt udvalg, der arbejdede videre med udfordringen; at skabe et lyst og venligt rum.

I udvalgets arbejde indgik, at en række kirkerenoveringer blev besøgt, både for at få inspiration til renoveringen, men også for at fornemme en række arkitekters resultater. Det medførte at arkitekt Ebbe Marxen fra BMW-arkitekterne udarbejdede et skitseforslag til Tønder Menighedsråd. Det blev godkendt i 2007. I aftalen med arkitekten indgik det, at den ikke forpligtede menighedsrådet til at anvende arkitekten i det videre arbejde med gennemførelsen af projektet.

Renovering i fire etaper

Renoveringen af kapellet kom i gang i 2013, og at det tog så lang tid skyldtes, at der var to store opgaver som pres-

Blandt mange andre ændringer, er en ny lyssætning i kapelsalen med til at gøre rummet mere lyst og tidssvarende. Også her er der anvendt 'genbrug': Kapellets nye orgel stammer fra kirkegårdskapellet på Hjørring Kirkegård.

Gangarealerne har fået et nyt, let og mere indbydende udtryk.

sede sig på, nemlig en renovering af Kristkirkens tårn og en omlægning af kirkepladsen. To opgaver til i alt 20 mio. kroner. Samtidig medførte de to projekter at renoveringen måtte deles op i fire etaper.

Genbrug fra andre sogne

Den første etape var en renovering af kistemodtagelsen. Når det blev den første, skyldes det at Emmerske Sogn nedlagde sig selv i 2012, og at det inventar der var i Emmerske Bedehus, blev overdraget til Tønder Sogn. Her i blandt var der en altertavle, malet af Joacim Skovgaard, som i sin størrelse og udtryk var velegnet til at hænge op i dette rum. Når det er naturligt, at den hænger i kapellet, er årsagen at Emmerske Sogn ikke havde egen kirkegård, og derfor altid har været tilknyttet Tønder Kirkegård.

I perioden frem til 2019 er der yderligere etableret handicappetoilet, ny foyer og købt et orgel, som tidligere har stået

i kapellet i Hjørring. Det blev overflødigt der, i forbindelse med en renovering af deres kapel. Igennem projektforslaget har vi selv stået for byggestyringen. Kun i den sidste del, renoveringen af kapelsalen, har vi haft bistand af rådgivere. Det skyldtes en udskiftning af varmeanlægget, hvor der var en ingeniør til at foretage beregningerne af kapacitet og gennemføre licitationen. Desuden beregnede en lydkonsulent hvor stor en del af loftet, der skulle beklædes med akustikplader, for at skabe den bedste lyd i rummet. Licitationen over kapelsalen varetog arkitekt Bruno Viuf Larsen fra BMW-arkitekterne, ligesom som han rådgav om flere detaljer i rummet.

Et godt resultat

Resultatet er blevet godt modtaget af alle der har set det, og vi håber at det vil være en værdig ramme om begravelser og bisættelser i de kommende mange år. ■

KOMPETENCEUDVIKLING – TIL GAVN FOR DEN ENKELTE ELLER ARBEJDSPLADSEN?

Af Søren Trab Christensen, nykoebing-m-kirkegaard@mail.dk
Kirkegårdsleder, Nykøbing Mors Kirkegård

En arbejdsplads med mange ressourcer kan klare og løse de fleste opgaver, især hvis ressourcen er kompetencestærke medarbejdere.

Derfor er efteruddannelse vigtigt både for den enkelte medarbejder, såvel som det er for den samlede arbejdsplads. Det tror jeg de fleste er enige i, men hvordan kommer man frem til den situation, er det overhovedet muligt?

En vision om kompetenceløft

Det er ikke sikkert at det er 100% muligt, men det gode ved en velformuleret vision, er man netop hele tiden trakter efter at opnå den optimale løsning/mål. Det kunne jo netop være en vision på arbejdspladsen, at den enkelte medarbejder gennem sit arbejdsliv får et kompetenceløft, at det simpelthen var et krav, når man blev ansat, at det blev forventet man udviklede sig på både det personlige og faglige plan. Et kompetenceløft kan også være med til at klæde medarbejderen på til et eventuelt jobskifte til en ny branche, efter mange år i den samme branche. På den måde er arbejdspladsen med til at styrke vores samfund, ved at skabe kompetencestærke medarbejdere.

Jeg repræsenterer FDK i Folkekirkens Brancheudvalg. I dette udvalg udarbejdes der i samarbejde med AMU-Fyn bl.a. efteruddannelse for de forskellige brancher inden for folkekirken. Der arbejdes også med at udbrede viden om-

kring muligheder for efteruddannelse.

Et af debatemnerne er, hvordan man får flere på efteruddannelse. Vi er bevidste om at man også skal se indad. Mange siger nej-tak til efteruddannelse, da det i de fleste tilfælde kræver at man må tage hjemmefra, som regel i flere dage i træk. Dette kan være en udfordring for mange. En forventningsafstemning ved ansættelse om at efteruddannelse er et krav, kunne måske afhjælpe denne problemstilling. Det betyder selvfølgelig man på arbejdsgiversiden er positiv overfor, og villig til at investere i, medarbejders uddannelse. Ved at gøre kompetenceudvikling til et krav, løftes kvaliteten af den årlige MUS.

Kompetencefonden

Her kan den statslige Kompetencefond være med til at få processen med uddannelse i gang, ved at give et økonomisk tilskud. Kompetencefonden er lavet til at give støtte til kompetenceudvikling inden for statens arbejdspladser herunder Folkekirken. Alle brancher i Folkekirken har mulighed for at søge og alle brancher i Folkekirken har mulighed for at få tilskud, men der er rigtig mange der overser denne mulighed.

Gå ind på kompetenceudvikling.dk og læs om hvilke muligheder der er for dig og dine ønsker. ■

Et kompetenceløft kan være med til at klæde medarbejderen på til et eventuelt jobskifte til en ny branche, efter mange år i den samme branche. I Folkekirkens Brancheudvalg udarbejdes der i samarbejde med AMU-Fyn bl.a. efteruddannelse for de forskellige brancher inden for folkekirken. Foto: Tommy Christensen.

K&S Tree Care ApS
Certificeret træpleje

Kim Poulsen
Mobil 40 32 11 90

Lunikvej 9
2670 Greve
Tlf. 43 45 11 90

ks-treecare.dk

Digitalt Kirkegårdskort

OPMÅLING I HELE DANMARK

13	123	127	256	260	264
14	124	128	257	261	265
15	125	129	258	262	266
16	126	130	259	263	267

- Opmåling
- Kort
- Plejeplaner
- Rådgivning
- Protokoller
- Afsætning
- Ajourføring
- Nummerering
- 25 års erfaring

Landinspektørcentret A/S

Nygade 46 - 7400 Herning - tlf. 97 12 36 88
herning@lcdk.dk - www.lcdk.dk

PERSONLIGE MÅL ER VEJEN TIL STØRRE ARBEJDSGLÆDE

Af Lene Sømø, les@ftfa.dk
Kommunikationskonsulent, FTF-a

"Hvis du er glad for dit job, og gerne vil blive siddende i stolen, er det en god idé at sætte små mål op for dig selv, så du løbende kan udvikle dig". Karrierecoach Martin Nielsen oplever at det ofte kan være svært for den enkelte at sætte handling bag ønsket om personlig udvikling. Foto: Kim Vadskaer.

Hvis du vil holde din arbejdsglæde oppe igennem et langt arbejdsliv, bør du tage ansvar for din faglige udvikling. På den måde bliver du den bedste udgave af dig selv som leder. Hvordan du rykker dig bedst muligt, får du her karrierecoachens råd til.

Hvor mange år har du at se frem til på arbejdsmarkedet? 10 år? Mere end 20? Forestil dig så, at du resten af dit arbejdsliv skal lave præcis det samme, som du laver i dag på den helt samme måde. Det vækker for de fleste ikke

særligt meget arbejdsglæde, men det er det, der ville være din udsigt, hvis du overhovedet ikke udviklede dig fagligt eller din ledelsesstil.

Det er lidt skarpt sat op, men ifølge karrierecoach i FTFA, Martin Nielsen, er personlig udvikling noget af det, der er med til at holde vores arbejdsglæde oppe. Så hvis du er glad for dit job, og gerne vil blive siddende i stolen, er det en god idé at sætte små mål op for dig selv, så du løbende kan udvikle dig:

”Som leder er det meget ofte op til dig selv at styrke dig rent fagligt. Og samtidig kan du have den udfordring, at du mangler ledelseskolleger, som du kan sparre med i det daglige,” forklarer Martin. Han er gennem mange års erfaring som karrierecoach stødt på en fælles udfordring, som medlemmer har næsten uanset hvor i deres arbejdsliv de er:

”Det, jeg ofte oplever, når jeg coacher et medlem er, at det er svært at sætte handling bag ens ønsker eller drømme. Især når det er et medlem, der i grunden er rigtig glad for at gå på arbejde, og som trives i sin hverdag. Men vi sidder alle med et potentiale, der kan gøre os lidt bedre, hvis bare vi gør en bevidst indsats.”

Hvor vil du udvikle dig?

Som mennesker indretter vi vores dage efter nogle rutiner. Det kan fx være en morgenrutine, inden vi tager på arbejde, eller forskellige rutiner mens vi er på arbejde. Selvom rutiner hjælper os i hverdagen, kan det også være en hæmsko, når vi prøver at kigge indad for at se, hvor vi kan styrke os selv:

”Vi er generelt ikke opdragede til at tænke på os selv og vores kompetencer på en bevidst måde: De fleste af os udfører vores arbejde uden at tænke på, hvorfor vi gør det, eller hvad der gør os gode til det, når først vi har været på arbejdsmarkedet en håndfuld år” påpeger Martin.

Derfor er det ofte en svær udfordring at finde ud af, hvad man gerne vil blive bedre til. Som kirkegårdsleder veksler du mellem mange kompetencer og opgaver, lige fra den daglige ledelse af medarbejdere, selvledelse, overholdelse af økonomi og strukturering af kort- og langsigtede opgaver. Med så mange opgaver kan det hjælpe, hvis du stiller dig selv spørgsmålene:

- Hvad er det for nogle ting, der særligt lykkes for mig?
- Hvilke opgaver udskyder jeg og har svært ved at få taget hul på?

Når du har svaret på de to spørgsmål, har du udgangspunktet for at finde ud af, hvad du gerne vil blive bedre til. Martin Nielsen anbefaler, at du altid skriver dine tanker og ønsker ned på papir eller digitalt.

Skriv kontrakt med dig selv

Når du har skrevet dit ønske ned, kan du begynde at planlægge at sætte handling bag dit ønske. Har du mange ting, du gerne vil blive bedre til, skal du skære din liste ned til kun én ting. Den bedste måde, du kan gøre det på, er ifølge Martin Nielsen, at du starter med at halvere din

liste. Når du har gjort det, halverer du igen, indtil der kun er en ting tilbage, du vil blive bedre til.

Det næste spørgsmål, du skal stille dig selv er: Hvad skal der til for, at jeg kan blive bedre til det her? Svaret kan være vidt forskelligt. Noget kan du måske selv løse, mens du andre gange vil skulle lede efter noget efteruddannelse. Martin Nielsen forklarer:

”Hvis du fx gerne vil styrke din ledelse, så vil det mest oplagte være at undersøge mulighederne for efteruddannelse. Er det ikke muligt, kan det være, du kan få ny viden på egen hånd eller hos andre kirkegårdsledere, du ved, der har erfaring inden for det felt.”

Når du har fundet ud af, hvordan du kan blive bedre, anbefaler Martin Nielsen, at du skriver en kontrakt med dig selv:

”Det kan lyde mærkeligt at skrive kontrakt med sig selv, men det er en måde at dedikere dig selv på forandring på. Ellers bliver det alt for nemt at springe over og gøre tingene, som du plejer. Af samme grund er det også en god idé at gøre dit mål synligt, så du på den måde kan holde dig selv op på det.”

Find din motivation

En måde du kan øge dine chancer for at udvikle dig er ved at bruge lidt tid på at finde frem til din motivation. Altså hvorfor du godt vil arbejde med netop det område, du har valgt, og hvad du vil få ud af det.

”Hvis dit udviklingsområde er at holde mere orden, kan det fx være, at din motivation er, at du sender et mere professionelt signal om dig selv og din kirkegård. Eller vil du gerne optimere din tilrettelægning af ugens opgaver, kan det være, at du bliver motiveret af, at du så kan hente dine børn lidt tidligere, eller vil have mere tid til at tale med dine medarbejdere. Det er kort sagt, drivkraften eller den gevinst, du får ud af din udvikling,” minder Martin Nielsen om.

Det at arbejde med sig selv, kan være et svært område. Og derfor springer mange af os let over det. Det er især tilfældet, når du i øvrigt er glad for dit arbejde. Netop derfor opfordrer Martin Nielsen til, at du gør lidt ekstra ud af at finde din motivation:

”Hvis ikke der er motivation, vil udviklingen af dig selv typisk strande. Prøv at lade din hjerne zoome ind på din motivation ved at tænke på, hvordan din arbejdsdag kunne blive endnu sjovere, eller på hvordan forandringen vil gavne dig selv eller virksomheden.” ■

Recycling

Muldjord, sand, skærver, flis, mm.
Kun fantasien sætter grænser.

Tromlesorter udlejes med mand uden læssemaskine
Andstiling 1500kr - 650kr / time.

Manden kører gerne jeres læssemaskine, eller der kan
til lejes læssemaskine efter behov.

Kap.

35-60 tons i timen

Referencer:

Søllerød kirkegård

Vedbæk kirkegård

Gilleleje brolægning

Würtz Brolægning og anlæg A/S

Servicefirmaet Bæk

Rudersdal Kommune

SMR v Michael Rerup

Kristian Rytter A/S

Læssemaskiner:

- Hydrema 906 Rendegraver.
- Gravemaskine 4,5 tons
- Minilæsser 2,7- 5 tons

T Larsen

Entreprenør og Anlæg

20154709

Sponsorere:

Holt Pulling Team og Traktortræk Nordsjælland

Følg os på
FACEBOOK

ENKELT OVERSKUELIGT ÆSTETISK

Nyt kirkegårdskort

LE34's basispakke er skræddersyet til små kirkegårde
- du betaler ikke for mere, end du har behov for.

Overfløjet med drone

Vi droneflyver kirkegården og skaber et digitalt kort, der er så tydeligt, at du let kan se indretningen af gravstedet, når du sidder på kirkegårdskontoret og zoomer ind på kortet. Du får også papirudgaver af kortet - lige til at hænge op.

©Copyright, Tekst og foto: Peter Dupont Kristensen, pdk@svendborg-kirkegaarde.dk
Kirkegårdsleder, Svendborg Kirkegårde, Krematorie og Kapel.

Calocedrus decurrens 'Berimma Gold' lyser op.

Der er gået ild den orangegrenede kornel.

VINTEREN KAN BYDE SPÆNDENDE PLANTEOPLEVELSER

Kirkegårdens anlæg kan mangle blikfang i vintermånederne. Ofte er det fordi der ikke er tænkt planter ind med særlige vinterattraktioner.

Der findes planter med disse egenskaber som spændende bark, duftende vinterblomstring, bladfarver eller nålefarver, samt smukke frøstande, - disse planter er værd at tænke ind i kirkegårdens bedanlæg.

Jeg tænker at netop de besøgende til kirkegården gerne må få en sanseoplevelse, når de vandrer en tur hen over kirkegården på en vinterdag. Især besøgende, der er i en sorgproces eller måske lider af vinterdepression kan stimuleres sansemæssigt med gode farve- og duftoplevelser i en ellers kedelig og mørk tid. Det er min erfaring at flere kirkegårde trænger til et løft når det gælder plantesammensætningen. Derfor vil jeg gerne slå et slag for planter med særlige egenskaber i vinterperioden.

Vinterhaven behøver ikke altid at se trist og gold ud. Stedsegrønne planter med nåle eller blade er i forvejen brugt i form af hække af taks, thuja eller buksbom i stor stil på kirkegården. Herudover er der kommet mange andre sorter

af stedsegrønne til med dværgkarakter, eller som er mellemstore med en udsøgt nålefarve, en særlig struktur og sæsonmæssig interesse.

Stedsegrønne planter kan give den strukturelle rygrad til den øvrige beplantning om vinteren, her måske med selskab af staudegrupper eller udvalgte prydbuske.

Grenfarvede planter kan også skabe opmærksomhed på kirkegården. Kombineret i det rigtige forhold med stauder, prydgræsser og vintergrønne planter er der mulighed for at lave spændende små og større bedanlæg.

Blandt planter der udmærker sig med grenfarver, finder man b.l.a.:

- Korneller (Cornus) kan noget særlig når det gælder blikfang. Både røde, orange og grønne sorter er mulige at finde.
- Pilefamilien (Salix) har også flere forskellige typer med grenfarver. Her findes fra sortrøde, til gulorange, grønne over i en gråbrun farvetone.
- Brunfarvede barkplanter som tibetansk kirsebær (Prunus serrula) og papirbarket løn (Acer griseum) kan ofte med

Rødgrenet kornel med bund af broget star.

fordel kunne skæres tilbage, for at de ikke breder sig uhensigtsmæssigt, men også for at opnå en frisk grenfarve hver vinter.

Blandt spøgelsesbrombær (*Rubus cockburnianus* 'Golden Vale') findes grenfarver over i det gråhvide. De kan skabe et særligt udtryk, som her eksempelvis er kombineret med japansk slangeskæg.

Adskillige fra lønfamilien hører også til de planter, som sætter sig selv i scene, når de står uden løv fra december til april. Flere af dem viser en sribet bark og er virkelig smukke, når de får nogle år på bagen. Hertil hører *Acer x conspicuum*, *Acer rufinerve*, *Acer davidii*, *Acer callipes*.

Flere stauder kan tilføre struktur til beplantningen i form af frøstande, hvis de ikke klippes ned forinden. Plant dem gruppevis og tænk forskellige højder ind ved valg af plantesammensætning. Af stauder kan nævnes løvehale (*Phlomis russeliana*), sct. hansurt (*Hylotelephi-*

um telephium), solhat (*Rudbeckia fulgida* 'Goldsturm'), hjortetrøst (*Eupatorium maculatum* 'Atropurpureum'), walisisk seline (*Selinum wallichianum*), mandstro (*Eryngium giganteum*), hestemynte (*Monarda*), mjøddurt (*Filipendula rubra*) virginisk ærenpris (*Veronicastrum virginicum*), frøstjerne (*Thalictrum*).

Af prydræsser med iøjnefaldende aks igennem vinteren hører lampepudsergræs (*Pennisetum alopecuroides*), kinesisk prydræs (*Miscanthus sinensis* i sorter), koreansk havesandrør (*Calamagrostis brachytricha*), pibegræs (*Molinia*), staudehirse (*Panicum*), fjergræs (*Achnatherum calamagrostis*), pampasgræs (*Cortaderia* 'Sunningdale Silver').

Blandt stauder og prydræsser med aktuelle bladfarver er der kæmpestenbræk (*Bergenia cordifolia* 'Eroica'), alpeviol (*Cyclamen hederifolium*), slangeskæg (*Ophiopogon planiscapus* 'Niger'), gulbladet star (*Carex elata* 'Aurea').

Salix alba 'Yelverton'.

Prunus serrula bliver man aldrig træt af at kigge på.

Astilbe ved vintertide.

Dykker vi ned i gruppen af vinterblomstrende planter møder man duftende troldnød (*Hamamelis x indermedia*) hvoraf der findes flere sorter fra gul, orange og rød, køjserbusk (*Viburnum x bodnantense*), duftende peberbuske (*Daphne bholua* 'Jacqueline Postill') og (*Daphne odora* 'Aureomarginata'), duftende kødbær (*Sarcococca hookeriana* 'Winter Gem'), hasselbror (*Corylopsis spicata*), papirbusk (*Edgeworthia chrysantha*)

Helleborus, hvor i blandt julerosen optræder, indeholder flere arter og sorter som udmærker sig ved at tilføjer blomstring i vinterperioden. *Helleborus orientalis* repræsenterer mange sorter med en charmerende blomstring. Selve

blomsterformen og farvenuancer er et studie for sig selv, idet den både forekommer som enkeltblomsterende og fyldt. Farverne spænder fra hvid til sortrød med alle nuancer herimellem.

Til slut vil jeg tilføje at det selvfølgelig er udvalgte områder på kirkegården, at vi kan tænke sådanne bede ind med de ønskede vinteroplevelser. Nogle af de nævnte planter her kan være lidt svære at få fat i og samtidig også lidt omkostelige, men de er hele oplevelsen værd. Derfor er det en god idé at planlægge etablering af vinteroplevelser over en årrække.

Forventningens glæde er den bedste – god fornøjelse! ■

Vinterfarvede Bergenia kombineret med vintergækker.

Duftende troldnød kan blomstre fra januar til april.

Salix gracilistyla 'Mount Aso' med gæslinger.

Corylopsis pauciflora.

www.vmloader.dk | 9744 1700 | 6161 6942

Vinderup Maskiner A/S

Kontakt en VM Loader forhandler i dit nærområde

Vinderup & Nykøbing | Vinderup Maskiner | 9744 1700 | 6161 6942
 Sønderborg | Sønderborg Skov - park & have | 7443 4050
 Varde | Varde Have og Skovmaskiner | 8615 6302
 Køge | Minitraktorgården Køge | 5599 3737
 Næstved | Minitraktorgården | 5572 5376
 Hornslet | Elite Service | 7521 0940

Besøg www.vmloader.dk og se det fulde produktprogram

1022LX (22hk)
PRIS
117.800,-

1026LX (26 hk)
PRIS
144.800,-

Kubotamotor, 3 cyl. m/vandkøling, Hurtigskift
Redskabshydraulik i joystick og komplet lyspakke

Priserne er excl. moms

KASPER FOLDAGER

Af Kasper Foldager, kgleder@skagenkirke.dk
Landskabsarkitekt og Kirkegårdsleder, Skagen Kirkegårde +
Hulsig Kirkegård

Som nyuddannet er der meget modvind. Man er konstant oppe imod nogen med mere erfaring. Efter 137 ansøgninger, rakte Skagen Kirke & Menighedsråds ansættelsesudvalg mig hånden og troede på mine kompetencer. Nu er det min tur til at indfri deres ønsker om udvikling af Skagen Kirkegårde.

Lidt om mig personligt

Jeg er født og opvokset i Hatting ved Horsens. Jeg er 30 år, single og netop flyttet i lejlighed i Skagen efter 2 måneder, hvor jeg lejede et værelse. Nu har jeg sagt lejligheden op og skal flytte i en lille klassisk gul fiskerbolig med rødt tag og hvide kanter en gang til maj.

Jeg er vokset op med natur og sidste sommer deltog jeg sammen med min ekskæreste, søster og svoger i Fjällräven Classics, en 3 dages vandretur på 75 km langs Øhavsstien på Sydfyn, fra Faaborg til Svendborg.

CV

Efter studentereksamen flyttede jeg direkte på 4. Maj Kollegiet i Aarhus, da jeg skulle studere biologi. Det var drømmen efter et praktikophold i Odense Zoo i 8. klasse. Efter et turbulent år måtte jeg erkende nederlaget og stoppe. Drømmen var brast og jeg vidste nu ikke, hvad jeg skulle, udover måske tage det sabbatår, jeg ikke havde taget. Finde et arbejde og spare sammen til at rejse.

Jeg fik arbejde på Hotel Opus i Horsens, hvor jeg skulle klarlægge mødelokaler med fornødenheder og sørge for at tekniken spillede. Der gik ikke længe før jeg fik ansvaret for de andre ungarbejdere på konferencehotellet. I 2012 kom EU-formandskabet til Danmark og halvdelen af arrangementet skulle foregå i Horsens, hvor vi, Hotel Opus, var hovedarrangør. Min

Efter endt uddannelse som Landskabsarkitekt, fulgte en hård periode med jobsøgning i hele landet. Så nu glæder jeg mig over at komme i gang med at udvikle Skagen Kirkegårde.

Højen Kirkegård i Gl. Skagen er eftertragtet og velbesøgt.

Grus gange er i etaper ved at blive omlagt til græs.

arbejdstitel kom hurtigt til at inkludere chauffør, bartender, receptionist, koordinator og tjener. Efter EU-12 kom Giro d'Italia til byen, som jeg også blev involveret i ved at være tjener for cykelrytterne. Desværre også til gravøl for tidl. Borgmester Jan Trøjborg, som fik et hjertestop.

Mit sabbatår blev så fyldt, at jeg aldrig kom ud at rejse. Men jeg fandt ud af, hvad jeg ville. Jeg havde savnet det kreative på biologistudiet. Jeg havde længe haft en passion for design og møbler, så jeg søgte ind på Det kongelige Danske kunstakademis linje for møbeldesign. Ca. 2000 søgte ind, efter en optagelsesprøve, var vi ca. 400 som bestod denne. Ca. 150 blev indkaldt til samtale. Jeg skulle selvfølgelig være den første til samtale, så jeg måtte hoppe på et tog kl. 4 om morgen, for at stå klar kl. 8 på Holmen i København med en taske fuld af designskitser. 30 min. samtale og så kunne jeg rejse tilbage til Horsens. Jeg bestod samtalen sammen med 47 andre håbefulde mennesker, men desværre havde de kun 27 pladser og jeg var ikke den heldige. Helt tilfældigt var jeg faldet over Landskabsarkitektur- og Bydesignuddannelsen på Den gamle Landbohøjskole ved Københavns Universitet og det blev min 2. prioritet. Det første halve år var jeg meget i tvivl, skulle jeg søge ind på møbeldesign igen? Vi havde en midtvejsevaluering i januar måned, hvor jeg fik den største skidebalde jeg nogensinde havde fået af en lærer. Jeg kan ikke huske den ordret, men den indeholdt bandeord, at jeg ikke kunne tegne, at jeg skulle stoppe på studiet og ikke spille nogens tid. Den var så vanvittig at jeg ikke kunne tro den evaluering var til mig. Det var den.

Lidt selvrefleksion fik mig til at indse at jeg havde været mentalt fraværende, grundet drømmen om møbeldesign. Denne skidebalde var et wake-up call og jeg tænkte, at det skulle han godt nok ikke bestemme! Jeg tog blyanten i den anden hånd og så mig aldrig tilbage. Mine karakterer steg med raket fart gennem studiet. Under Bachelorskrivningen var jeg i praktik hos LABLAND Architects i Aarhus i 6 måneder. En meget innovativ tegnestue som angriber landskabsarkitekturen fra et antropologisk synspunkt, hvor tegnestuen har landskabsarkitekter til at arbejde sammen med oplevelsesøkonomer, antropologer og sociologer.

En stor del af mit sociale liv på Landbohøjskolen, blev fredagsbaren Acaciavej. Jeg meldte mig ind i foreningen som drev baren. Det var skolens sociale epicenter. Jeg blev formand for baren for en stund og senere bestyrelsesformand. Til info kan jeg fortælle at baren er frivillig non-profit, hvor andre faglige og sociale foreninger på skift står bag baren om fredagen, hvor de får overskuddet. Baren omsætter for 1,2 mil. kr. om året og er Københavns 2. største aftager af Tuborg Gyldne damer. På skoleårets første fredag bliver der drukket ca. 3000 liter øl. En anden del som kom til at fylde meget, var Nordisk Landskamp. Studerende fra Landbrugsuniversiteterne i Norden; Danmark, Norge, Sverige og Finland, mødes hvert år hos et værtsland i en uge for at dyste i alverdens sportsgrene og skabe sociale netværk på tværs af landene.

Sideløbende med studiet fik jeg arbejde på Hotel d'Angleterre

PROFIL > KASPER FOLDAGER

som tjener i Michelin-restauranten Marchal. I 2 år servicerede jeg de kongelige, kendte, prominente, turister, alm. danskere og en enkelt gang en hjemløs. Der var plads til alle. Jeg var ofte ansvarlig for morgenmadsholdet og host til frokost. En fed oplevelse jeg ikke vil have været foruden. Jeg havde også et fritidsjob som anlægsgartner i Vedbæk og omegn for Søren Reeslev Anlægsgartner. Dette arbejde med de dejligste kollegaer fyldte mere og blev en familie for mig.

Vejen til kirkegården gennem jobsøgning

Jeg blev færdiguddannet landskabsarkitekt i april 2018 med speciale i grøn landskabsforvaltning og startede som anlægsgartner på fuld tid dagen efter. Det varede et halvt år indtil den varme sommer stoppede alt i at gro. Jeg røg ned på ca. 2 dages arbejde om ugen og så supplerende dagpenge mens jeg søgte efter job, hvor jeg kunne bruge min uddannelse.

Det tog mig et år med 137 ansøgninger og 8 samtaler før jeg landede jobbet i Skagen. Det var det hårdeste år i mit liv, som medførte en deprimerende tilværelse og uendelige nederlag. Jeg ønsker ingen denne oplevelse. Jeg måtte også sige farvel til en dejlig kæreste, da jeg kun var en skygge af mig selv i denne periode. Jeg har lært, at jeg lever for at arbejde og ikke omvendt.

Jobsøgning og arbejdsløshed er ikke noget at spøge med. Kommunen banker en i hovedet at man skal sende flere ansøgninger og mere geografisk bredt, selvom jeg havde prøvet at være dem på forkant. Jeg havde sendt ansøgninger til Grønland, Berlin, Sønderborg, Svendborg, Aalborg, Aarhus og mange andre. Men det var ikke godt nok. Jeg blev sågar bedt om at sende 12 ansøgninger på en uge. Så fandt jeg mig en anden konsulent ved kommunen! Landskabsarkitekturuddannelsen er meget bred og passer på mange stillingsopslag: landskabsarkitekt, byplanlægger, naturforvalter, vej- og anlæg, kystforvaltning, kirkegårdsleder, etc. Men det er frustrerende at bruge 15 min. af sine 30 min. samtale med kommunen, med at forklare hvorfor man ikke passer ind i kommunens teknik og miljøforvaltning som saltspreder, hos en planteskole eller som blomsterbinder. Der er intet i vejen med disse fag, men jeg havde allerede et relevant fritidsjob som anlægsgartner. Så hvorfor skulle jeg tage et job i Netto? Hvem siger de ville have mig? Det er da virkelig at se ned på kasseassistenter, at deres job bare er noget man tager uden lyst. Det var lige lidt galde fra en nyuddannet.

Skagen Kirkegårde nu

Da jeg faldt over jobopslaget som kirkegårdsleder i Skagen, var der en fejl i stillingsopslaget, hvor ansøgningsfristen var den 1. november, men på jobportalerne stod der 30. november. Teknisk set var jeg for sent ude, men nu var ansøgningen skrevet, så jeg sendte den alligevel. Om det var mit held, at jeg var den eneste ansøger til samtale, skal jeg ikke kunne sige, men

det var for en gang skyld dejligt ikke at høre en anden havde mere erfaring end mig. Som jeg så ofte havde hørt. Jeg troede det var en joke, at nyuddannede skulle være unge og have min. 10 års erfaring. Det er det virkelig ikke i mange tilfælde!

Jeg startede som Kirkegårdsleder hos Skagen Kirkegårde den 16. december 2019. Kirken havde de sidste 2 år haft kirkegårdsassistent, John Pedersen, som konstitueret kirkegårdsleder, mens man søgte efter en ny leder.

Jeg fik jobbet på baggrund af min uddannelse, da Skagen Assistens Kirkegård trænger til en udviklingsplan. I mange år har kirkegården set en afvikling på grund af ændrede begravelsesmønstre og nedskæringer i budgettet, ligesom på resten af landets kirkegårde. Samme triste historie.

Skagen kirkegårde består af Skagen Kirkegård på Markvej, Højen Kirkegård i Gl. Skagen, Skagen Assistenskirkegård som den største, samt Hulsig Kirkegård, som er kommet til.

Med ca. 50 % tomme gravsteder, virker Assistenskirkegården fragmenteret og grå med mange kvadratmeter dækket af granitskærver og perlesten.

Der har ikke været en overordnet plan, så for eksempel er nye urnegrave er blevet etableret spredt rundt på kirkegården, hvor der har været plads ved nedlagte kistegrave. Mange af urnegravene er blevet til ved at den bagerste del af en dobbelt kistegrav er blevet til to dobbelte urnegrave og den forreste halvdel er enten blevet lagt til stien eller der er opstået et tomt limboland foran gravstederne med grus, hvor den gamle betonskelkant stadig er bevaret.

Skagen kirkegårde og andre i fremtiden

Drømmen er at få moderniseret kirkegårdens program, og her mener jeg ikke kirkegårdskultur, det skal jeg nok komme tilbage til. Jeg taler om brug og ageren af og på kirkegården af folk. Vi skal bort fra bestemmelser og ordensregler, som siger uvedkommende ikke er velkomne på kirkegården. Hvad er det nu for en gang stokkonservativ gylle? Alle skal være velkomne på kirkegården, som folk gerne må bruge rekreativt. Det må gerne være parklignende, uden at være en park. Det skal stadig være et sted til sorg, meditation og ikke mindst refleksion, men med den rigtige tilgang, vil folk opføre sig ordentligt og roligt, lidt som i en botanisk have. Her spiller folk ikke fodbold eller høj musik, men du ser nybagte mødre gå tur og andre slænge sig på et picnictæppe en solskinsdag. På kirkegården skal der være ro, men ikke stilhed. Der er absolut ingen fare for at folk begynder at bruge kirkegårde som om det var Fælledparken med koncerter og 1. maj taler.

Et emne som er meget aktuelt i Skagen. Ved siden af Skagen Assistenskirkegård ligger Skagen Bryghus, som har livemu-

Den nordlige ende af Skagen Assistenskirkegård er utrolig smuk med sit naturnære udtryk.

sik i deres gård om sommeren. Det har affødt nogle artikler i lokalavisen med forargede borgere, der føler sig krænket på kirkegårdens vegne. Men som altid når nogen føler sig krænket, så er det ikke på vegne af dem selv. På kirkegården har vi nemlig ikke noget problem. Sjældent har musikken kunnet høres i kapellet, men ikke mere end at handlingen har kunnet fortsætte. Det bevidner bare at livet fortsætter, at vi nok skal komme igennem sorgen. Nu har jeg boet 7 år i København og jeg tror mange kirker, kapeller og kirkegårde oplever langt mere hverdags-støj og musik end Skagen Kirkegårde oplever i turistsæsonen.

Hvis vi i stedet henter inspiration hos hinandens kirkegårde, hvor der er gode løsninger, og ser på de parktyper, hvor folk naturligt opfører sig, som er ønskeligt på en kirkegård. Det kunne f.eks. være: Assistenskirkegården i København, Den kongelige veterinær og landbohøjskoles botaniske have, Aarhus botaniske have, H.C. Ørstedparken og Botanisk have i København. Der er mange andre eksempler.

Kirkegårdskulturen

At kirkegårdskulturen har ændret sig, er ikke noget nyt og pludseligt. Gennem tiden har der været mange ønsker og indstillinger til døden. I vikingetiden blev lig brændt, ofret til moser eller begravet under jættestuer med deres hest og ejendele, samt afgrøder til eftertiden. Eskimoer gik alene ud på isen når tiden var rede, for ikke at lægge familien til last. Der er traditionelt sat en linje fra den danske folkekirke, som har skabt præcedens for hvordan det skal foregå, og folk har fulgt retningslinjerne. Men ser vi på et lidt morbidt og tabubelagt emne som uønskede børn, så er der masser af eksempler på barnelig, som er blevet fundet indsvøbt på lofter, skunke eller

i år. Det er grumt at tænke på, men fælles er dog, at man har fundet små hjemmelavede gravsten og breve til børnene sammen med barneskeletterne. Forholdet til abort, bastardbørn og dødfødte i samfundet har heldigvis rykket sig til det bedre og heldigvis ser vi langt færre døde børn. I Skagen er den gamle barnegravplads omlagt til urnegrave i dag. Vi havde en urnenedsættelse i dette område for nyligt, hvor der kom lidt træ op fra en gammel barnekiste. Vi blev lidt overraskede, da det var over 40 år siden, der var begravet en kiste der. Forholdene er anderledes i Skagen med alt vores sand.

For lige at komme tilbage på sporet med kirkegårdskulturen, så kan man godt glemme alt om at kæmpe imod bisættelse og askespredning, hvis ens eneste argument er at man bedre synes om begravelser. Jeg krummede tæer, da jeg læste det seneste nummer af kirkegårdskulturen. Hvis man stikker fingrene i ørene og synger lala, så kommer man bagud i forhold til udviklingen, hvilket jeg tror, er sket mange steder tidligere. Heldigvis har mange af jer indhentet tendenserne og står på den anden side med utroligt smukke kirkegårde, med plads til andet end bare parkering for afdøde slægtninge. Der er mange dejlige eksempler på kirkegårde med flere programmer og forskellige muligheder til de afdøde. Staudebede, blomsterenge eller urnelunde er gode alternativer til perlestensrøken.

Når jeg hører at menighedsråd hellere vil prioritere de levende med spaghettigudstjenester, så vil jeg gerne minde om at kirkegården også er for de levende, ligesom alle blomster, kranser og andet pynt også er det. Hvis det ikke var tilfældet, så ville alle kirkegårde ligne brakmarker. Der er god grund til, at vi bruger tid og ressourcer på at holde kirkegårdene smukke. Dette leder mig videre til emnet natursyn. Mange

Afviklingen af kistegravsteder har skabt tomme og åbne plamager, som fremstår grå og triste.

danske kirkegårde er i deres udtryk meget ens med små parceller, som pårørende lejer for en årrække til deres døde. Der er undtagelser, hvor udtrykket er anderledes, men de er som regel meget unge, mindre end 50 år gamle.

Som al landskabsarkitektur, så er de skabt ud fra en arkitektonisk stil, sigende for sin tid. På kirkegårdene er de lige rækker og parceller tydelige træk fra barokken. Alt skal stå snorlige og det grønne er tæmmet hårdt af menneskets hånd. En hierarkisk tilgang med gud over menneske og menneske over natur. Ser vi i dag på natursyn, så har det ændret sig drastisk. Det skal være mere naturnært med biodiversitet. Døde træstammer kan også være smukke, når vi ved hvor meget liv de skaber for insekter, som fører til flere fugle. Det store kredsløb er ikke vigtigere end de små kredsløb og biosfære i jordbunden.

Indtil videre har jeg stor opbakning fra menighedsråd og mit personale til mine idéer og tanker. Som én sagde til mig på godt nordjysk, så er der ikke sket en skid de sidste 20 år, så nu skal jeg bare gå i gang og tage godt fat!

Personalet

Vi er samlet 8 kvinder og mænd. Teamet består af en Kirkegårdsassistent, som er i gang med at lære mig lidt op i rutinerne, 2 gartnere der har været her hele vinteren. Da sneen udeblev, har de været i fuld gang med at omlægge sekundære perlestengange til græs og fjerne gamle betonskel ved nedlagte gravsteder. De nedlagte gravsteder har fyldt op med jord og græs. Her har vi beholdt niveauforskellene med delvis udjævning. Vi etablerer ikke fodboldbaner, så der må gerne være svage ændringer i terrænet. På den måde opstår der også

græspletter, som skiller sig lidt ud fra gangarealerne. Pletter til ophold.

Et andet lille projekt, de har hygget med i januar, var at om-danne en død plet op af mandskabsbygningen, som ligger lige ved indgangen til Assistenskirkegården. Det første de besøgende mødte, var en trist facade og granitskærver. Nu har vi lavet kantsætning med stålband og skabt et lille klitlandskab, klar til at vi planter Hjælme, Revling, Engelsød, Lyng og Pors. Det må gerne dufte af bageriet, når man kommer ind på kirkegården, og man ikke er i tvivl om, at man er i Skagen.

Yderligere er 4 gartnere mødt ind i starten af marts, lige inden udgangsforbuddet i forbindelse med Covid-19 pandemien trådte i kraft. De nåede dog lige at få fjernet granpyntning rundt på kirkegårdene. Jeg har desværre ikke lært de sidste så meget at kende endnu, grundet de har været vinterhjemsendt og i coronakarantæne, men det kommer og jeg glæder mig meget.

Mit team er en flok passionerede mennesker med mange ideer, som desværre er blevet ignoreret gennem mange år, hvormed de helt har mistet engagementet. Begrundelsen har været manglende tid og ressourcer, men jeg kan mærke at jeg er begyndt at vække denne lyst igen. Jeg er af den overbevisning, at hvis vi lige afliver "plejer" og prøver at omstrukturere, så kan vi finde tid til nye tiltag og det er vi også nødt til for at stoppe afviklingen af kirkegården som et stykke kulturnatur. Ved at udvikle og ændre natursyn til det mere vilde og naturnære, får vi tid til andre ting. Hvis gravsteder var dækket af stauder i stedet for perlesten, så så man heller ikke en smule ukrudt så tydeligt. ■

Helt nye muligheder med **digitalt kirkegårdskort**

Smart nyt kortmodul fra EG Brandsoft gør det nemt at præsentere kirkegårdsdata i en letforståelig grafisk udgave. Det sikrer bedre kommunikation og nemmere planlægning.

- ✓ Nem kommunikation med kirkegårdens kunder, menighedsrådet og de øvrige interessenter
- ✓ Tydelig registrering af planlagte ændringer
- ✓ Hurtig og håndgribelig disponering af gravstederne

Kontakt EG Brandsoft på 9928 3565 eller skriv en mail til support@brandsoft.dk og hør mere om det nye kortmodul.

Kortmodulet kan bruges i kirkegårdssystemet, på mobil, iPad eller via appen Find Gravsted.

 www.eg.dk

EG
Let's go further

Kom forbi vores 3500m² showroom i Låsby
Nordeuropas største showroom med nye og brugte minilæssere

AVANT
Danmark

FLERE MODELLER TIL KIRKEGÅRDEN - FRA 99.000,-

Over 20 forskellige modeller

- Fra 700 kg - 2.540 kg egenvægt
- Både diesel, el, gas og benzin
- +260 forskellige redskaber

Græsklipper

Miljørive

Løvsuger

8" slange tager granafdækning

AVANT
Danmark

Jylland: 8695 7522 - Århusvej 12, 8670 Låsby
Sjælland: 5965 6037 - Industrivej 17, 4534 Hørve

Se alt udstyr på hjemmesiden:
www.avant.dk

KORT NYT

1

Kremationer i Danmark i 2019

Kremationsprocenten fortsætter med at stige i Danmark: 85,5 % af de 53.958 danskere, der døde i 2019, blev kremeret. I alt blev der foretaget 46.126 kremeringer på landsplan. 56,2 % af kremationerne har fundet sted på et folkekirkeligt drevet krematorium og resten (43,8 %) på et kommunalt drevet krematorium.

Kremationsprocenten er fortsat højest øst for Storebælt, hvor kremeringsprocenten nu har sneget sig over de 90, med en andel på 90,36 % af de afdøde, der blev kremeret. Vest for Storebælt er kremationsprocenten på 81,46.

Der ses en støt stigning i antallet af askespredninger. I 2015 blev 6,5 % af de kremerede spredt over havet. I 2019 er andelen af askespredninger oppe på 10,1 %.

Krematorium	Antal
Aabenraa	1.886
Aalborg	2.632
Aarhus	2.551
Ballerup	1.730
Esbjerg	1.227
Frederiksberg/Søndermark	1.497
Fælleskrematoriet Kolding /Fredericia Provstier	2.393
Fælleskrematoriet, Ringsted	8.231
Glostrup	2.275
Hillerød	1.528
Hjørring	1.279
Holstebro	2.600
Horsens	1.985
Københavns Kommune - Bispebjerg/ Sundby	6.273
Odense	2.672
Randers	1.842
Rønne	497
Silkeborg	1.554
Svendborg	1.474
Kremationer i alt	46.126
Døde i alt	53.958
Kremeringsprocent	85,5

Kilde: www.dkl.dk

2

Kremering af store kister

Vores svenske søstermagasin, Kyrkogården, har på lederplads forfægtet synspunktet: "Alle har ret til kremering". Og dette kan faktisk være en udfordring, når det drejer sig om meget store kister, som det er nødvendigt at begrave i dag. Selv om der i Sverige er flere ovne, som kan klare op til 300 kg, så er det ikke altid nok.

Folk bliver generelt meget større end tidligere, og her tænkes der på drøjde. Folk spiser meget, mange bliver overvægtige og kan måske ikke motionere de ekstra kilo væk, enten på grund af alder eller problemer med bevægeapparat, og derfor kan vægten blive et problem i forbindelse med kremering. Indsætningsgrejet til krematorieovnen kan simpelthen ikke bære kisten i enkelte tilfælde, ligesom kistens størrelse kan være et problem i forhold til ovnlågen.

I Danmark har vi 20 krematorier, hvoraf nogle krematorier er gearret til lidt mere end de øvrige. Aarhus, Hillerød og Ringsted kan klare kister på op til 250 kg. Fælleskrematoriet i Kolding kan tage kister op til 300 kg og i Aabenraa op til 350 kg. Åbenrå vil fortsat kunne klare kister helt op til 350 kg fremover, med de to nye engelske ovne i det nybyggede krematorium.

Store kister til kremering er bestemt også en udfordring på denne side af Øresund, men at folks størrelse faktisk kan diktere at man skal begraves, selv om det sidste ønske var en kremering, er selvfølgelig noget vi er opmærksomme på i branchen, og denne problematik bør måske være med i overvejelserne, hvor der skal bygges nye krematorieovne og anlæg.

3

Kremering før bisættelse

I forbindelse med udbruddet af coronavirus og de restriktioner, der er fulgt med, er der givet en generel tilladelse til, at den afdøde kan kremeres før bisættelsen (jordpåka-

stelsen) har fundet sted. Dette for at forhindre en ophobning af kister på køl eller frost – og for at de pårørende på et senere tidspunkt kan afholde en mindehøjtidelighed med en jordpåkastelse på urnen, hvor alle pårørende kan få mulighed for at deltage.

Denne ”omvendte” rækkefølge er ikke almindelig i Danmark, men finder dog sted i enkelte tilfælde.

Anderledes ser det ud i andre lande, som fx i Polen og Canada. Her er det ganske normalt, at den afdøde bliver kremeret før mindehøjtideligheden finder sted. Her kan mindehøjtideligheden – med en urne - finde sted op til flere måneder efter dødsfaldet.

4

Betaling for ligsyn

I Tyskland er det obligatorisk at der skal foretages et ligsyn ved et hvert dødsfald. Omkostningerne hertil skal afholdes af de pårørende. Prisen for et ligsyn fastlægges af forbundsregeringen, og den har hidtil haft et maksimum på 76,75 Euro, og de normale regninger lød på beløb mellem 20 og 60 Euro. Dette beløb dækker ikke de faktiske omkostninger og derfor har regeringen fastlagt at prisen skal afspejle de faktiske omkostninger. Fra 1. januar dette år ligger prisen nu på 103 til 265 Euro.

Forbrugerorganisationen Aeternitas finder det naturligt at de faktiske omkostninger ved et ligsyn skal dækkes af de pårørende. Alligevel er de utilfredse med de nye regler, som de finder uklare, fordi de pårørende ikke kan gennemskue om regningerne afspejler de faktiske omkostninger. Det skyldes at grundlaget for beregningerne skal findes i en række komplicerede love. I stedet foreslår Aeternitas, at omkostningerne til et ligsyn skal betales af sygekasserne (i modsætning til Danmark er sygeforsikring en privat sag), fordi de så vil få den nødvendige viden til at vurdere rimeligheden i regningens størrelse.

Friedhofskultur, februar 2020

5

Norditalienske kirkegårde presses hårdt af covid-19

Corona-virussen har i skrivende stund betydet store ændringer på de danske kirkegårde. En overgang var de lukket ned, og kun de mest nødvendige opgaver, som fx kremeringer, bisættelser og begravelser måtte udføres. Virussen hærger i hele verden, og særlig den nordlige del af Italien er i øjeblikket hårdt ramt. Der ses billeder i medierne af militærlastbiler, der fragter kister ud af de hårdest ramte norditalienske byer, fordi kirkegårde og krematorier ikke længere kan følge med. Og det er nok ikke så underligt, at også begravelsesvæsenet er hårdt presset, hvis man kigger lidt på statistikken: I løbet af 2018 døde 649.183 italienere, svarende til at der gennemsnitligt døde 1.783 mennesker hver dag, fordelt over hele Italien. Den 27. marts blev der i Italien registreret 919 dødsfald på et enkelt døgn, relateret til coronavirus – og det antal er jo nok ikke jævnt fordelt over hele landet. Dertil kommer så også dem, der er døde af helt andre årsager. Så de ansatte i det norditalienske begravelsesvæsen ville sikkert gerne bytte job med en kirkegårdsansat i Danmark, der lige nu oplever at måtte arbejde under anderledes og skærpede forhold. Vi må i den grad håbe på, at vi ikke kommer til at opleve noget tilsvarende herhjemme.

Kilde: Statistik fra skkf.de

6

Ny skovkirkegård i Randers

Randers kommunale kirkegårde har nu taget den første skovkirkegård i brug – eller skovmindeplads, som de kalder det. Skovmindepladsen er et 2.600 m² stort areal i Lykkeshøj Skov, der ligger i den sydøstlige del af Randers. Skoven er ca. 30 år gammel, og på skovmindepladsen er krat og små træer blevet fjernet, så der tilbage er ahorn, bøg og birk, plantet i rækker. Gravstederne udpeges i rækker mellem træerne, og de pårørende kan deltage ved urnenedsættelsen. På gravstederne må der ikke opsættes gravminde eller lægges blomster. Gravstedet kan fornyes.

Kilde: www.amtsavisen .dk

KALENDEREN

4. - 6. maj 2020 – AFLYST

Administrationskursus på Best Western Hotel i Svendborg
Administrationskurset er aflyst. FDK afholder kurset på et senere tidspunkt. Se mere på FDK's hjemmeside www.danskekirkegaarde.dk. Tilmelding på mail: kursus@danskekirkegaarde.dk

13. maj 2020 – UDSAT TIL 2021

Bæredygtighed på arbejdspladsen

Herlufsholm kirkegård i Næstved afholder en grøn temadag, hvor økologi og bæredygtighed er i fokus. Dagen er målrettet kirke, kirkegårde og andre virksomheder inden for det grønne.

25. - 26. maj 2020 – UDSAT TIL 2021

Årsmøde i Foreningen for Kirkegårdskultur

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder årsmøde og 100-års jubilæum i Svendborg. Medlemmerne får invitation tilsendt - årsmødet annonceres også på hjemmesiden www.kirkegaardskultur.dk.

31. august 2020

Kirkegårdsmessen på Mors

Kirkegårdsmessen afholdes ved Lødderup Kirke, Harrehøjvej 56, 7900 Nykøbing Mors. Der vil være udstillinger fra leverandører, der alle har relevans til kirkerne og kirkegårdene i Danmark. Gratis adgang. Se mere på www.kirkegaardsmessen.dk eller på facebook: Kirkegårdsmessen på Mors.

7. - 9. september 2020

Årsmøde for FDK og DKL

DKL og FDK afholder fælles årsmøde i Sønderborg på Hotel Sønderborg Strand. Se mere herom i bladet. Tilmelding til årsmødet kan ske via linket på FDKs hjemmeside: www.danskekirkegaarde.dk/aktiviteter/arsmode. Sidste tilmeldingsfrist er 2. juni 2020.

18. - 19. januar 2021

Årsmøde for FDK og DKL samt 100 års jubilæumsfest for FDK

Årsmødet 2021 afvikles i en forkortet udgave på grund af den Nordiske Kongres senere på året. Det er også FDK's 100 års jubilæum. Jubilæumsfesten og årsmødet afholdes i Odense.

13. maj 2021

Bæredygtighed på arbejdspladsen

Herlufsholm kirkegård i Næstved afholder en grøn temadag, hvor økologi og bæredygtighed er i fokus. Dagen er målrettet kirke, kirkegårde og andre virksomheder inden for det grønne.

17. - 18. maj 2021

Årsmøde i Foreningen for Kirkegårdskultur

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder årsmøde og 100-års jubilæum (med et års forsinkelse) i Svendborg. Medlemmerne får invitation tilsendt - årsmødet annonceres også på hjemmesiden www.kirkegaardskultur.dk.

5. - 8. september 2021

Studietur i forbindelse med Nordisk Kongres

I forbindelse med Nordisk Kongres i Tampere (Tammerfors) arrangerer FDK en to dages studietur til kirkegårde og krematorium i Helsinki og omegn. Pris inkl. flybillet til Helsinki, bus til Tampere og Nordisk Kongres er 14.000 kr

8. - 10. september 2021

Nordisk Kongres

I 2021 afholdes den Nordiske Kongres i Finlands tredje største by Tampere (Tammerfors). Kongressens tema er "Kirkegården som kulturarvsbærer og dens betydning for miljøet".

Transportere el – benzin – diesel
250 – 1200 kg lasteevne

Vacuumsuger flere modeller

NICODAN

Nicodan Teknik Aps Lysemosen 25, DK – 8600 Silkeborg
Tlf 8757 2055 www.nicodan.dk info@nicodan.dk

Professionel rod-, stød- og stubfræsning gennem 34 år

Hækfræsning
er et af vore mest efterspurgte fræseprodukter
når man skånsomt og effektivt vil fjerne rødderne
fra et vildvokset buskads eller en gammel hæk.

Hasselholm AB - Box 263 - SE-441 25 Alingsås
Tel. +46 (0)322-502 90 Fax +46 (0)322-551 80 -
www.hasselholm.se - info@hasselholm.se
Vort gratisnummer: 80 88 12 16

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere

Formand:

Jens Zorn Thorsen, Vejle Kirker og Kirkegårde
E-mail: jzt@vejle-kirkegaarde.dk
Tlf: 29 41 86 91

Sekretariat:

Foreningen af Danske Kirkegårdsledere
Springbakken 1, 9230 Svenstrup J.
E-mail: kontor@danskekirkegaarde.dk
Tlf: 60 53 59 00

Se mere på www.danskekirkegaarde.dk

Fremsendelse af annoncer og artikler

Annoncer (reproklart materiale) skal helst afleveres som PDF-filer, for at undgå fejl i forbindelse med annoncens opsætning i bladet.

Billeder, der skal ledsage artikler, skal helst ikke lægges ind tekstdokumentet, men sendes separat i den originale opløsning. Det giver en bedre billedkvalitet i det trykte blad.

Danske Krematoriers Landsforening

Sekretariat:

Viborgvej 10
7500 Holstebro
Tlf. 40 13 02 23
E-mail: admin@dki.dk

Formand / Formand for teknisk udvalg:

Tom Olsen, Fælleskrematoriet i Ringsted
Tlf. 26 86 02 01
E-mail: tomo@km.dk

Næstformand:

Erik Bach, Aarhus Kirkegårde
Tlf.: 29 20 81 58
E-mail: eb@aarhus.dk

Kursusudvalg:

Erik Bach, Aarhus kirkegårde
Tlf. 89 40 27 60 – 29 20 81 58
E-mail eb@aarhus.dk

Tommy Christensen

Tlf. 20 41 61 86
E-mail: tchristensen@outlook.dk

Se mere på www.dki.dk

Tidsskriftet 'KIRKEGÅRDEN'

Udkommer 6 gange årligt i samarbejde mellem FDK – Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og DKL – Danske Krematoriers Landsforening

Oplag: 1.150 stk.

Abonnement

Pris: 350,- kr. pr. år
(400,- kr. pr. år for abonnenter udenfor Danmark)
Bestilling eller ændring af abonnement sendes til kontor@danskekirkegaarde.dk

Udgivelser og deadlines i 2020/2021

Nr. 3, juni 2020	20. maj 2020
Nr. 4, august 2020	20. juli 2020
Nr. 5, oktober 2020	15. september 2020
Nr. 6, december 2020	15. november 2020
Nr. 1, februar 2021	15. januar 2021
Nr. 2, april 2021	20. marts 2021

Bladet forventes at udkomme ca. en måned efter deadline.

Annoncepriser

1 side	kr. 3.700,-
1/2 side	kr. 2.700,-
1/4 side, stående	kr. 1.700,-
1/4 side, liggende	kr. 1.700,-
1/8 side	kr. 1.200,-
Visitkort	kr. 1.000,-

Ved 3 indrykninger pr. år gives 5 % rabat
Ved 6 indrykninger pr. år gives 10 % rabat
Priserne er eks. moms.

Annoncesalg

Tommy Nilsson, Hvidovre Kirkegårde
Mail: tn@fkih.dk, tlf. 23 45 35 56

FRA REDAKTIONEN

Følger folkekirken med?

Hovedindholdet i biskoppernes konference (som omtales i dette nummer af bladet) var i meget høj grad beskrivende – hvad tænker danskerne, hvordan gør de, hvordan forholder kirkegårdspersonalet sig til opgaven. Hvis vi skal svare på spørgsmålet i konferencens overskrift, må det blive "Ja" – set fra et flertal af danskeres synsvinkel, men en ret stor gruppe vil nok svare "måske" og "nej". Her var det værd at lytte til bedemændenes indlæg, som ganske vist roste folkekirken som institution, men som også fortalte om præster med så fyldte kalendere at bisættelse ikke kan aftales indenfor 8 dages fristen. Eller kirkegårds-personale, der åbenbart ikke har aftaler om afløsning, så service overfor familier med en afdød må indrettes efter rigid fortolkning af arbejdstidsregler. Samt menighedsråd, der nedlægger de små kapeller i landsbyerne – hvor skal kisterne så opbevares indtil højtidelighed? Og de pårørende får ekstra udgift til flytning af kiste. Tidligere har vi hørt om personale, der ikke kan finde ud af at flytte en kiste, men overlader det til pårørende eller bedemænd.

Herfra bemærker vi, at kirkegården og folkekirken som institution har en unik position – og det forpligter. Vi bestyrer borgernes kirkegårde – og borgerne skal kunne regne med os.

Covid-19

Fra det ene øjeblik til det andet blev Danmark lukket ned. Det er utvivlsomt en god ide. På Altinget.dk kan man læse at Taiwan og Singapore f.eks. allerede meget tidligt lukkede ned, og derfor kun har få smittede. De kendte kuren fra SARS-udbruddet i 2003. På den anden side har DR rapporteret fra Bergamo i Italien, hvor de viste en konvoj af militærets lastvogne køre ofre for Covid-19 ud af byen.

I vores branche kunne vi godt ryste på hovedet af, at vi i første omgang ikke kunne lade gartnere arbejde i det fri, og holde forskudte pauser. For vi kunne alle se at grandækningerne trængte til at blive afløst af stedmoderplanter og at græs og ukrudt gror. Det blev heldigvis ændret, i forbindelse med at nedlukningen af de offentlige arbejdspladser blev forlænget, så det nu er muligt at udføre arbejde på kirkegårdene, under hensyntagen til alle de forholdsregler, der meldes ud fra Sundhedsstyrelsen.

Vi må bakke op om alle initiativer, der kan minimere Covid-19.

Fornyeelse med respekt
for tradition siden 1982

 JESSING

- Se flere produkter på www.jessing.eu

